

1908 **ÚNOR. BŘEZEN. — FEBRUARO. MARTO.** II. 2. 3.

TOTO DVOJČÍSLO prodává se po 60 hal.

Oficiala organo de bohemaj Esperantistoj kaj de centra asocio BOHEMA UNIO ESPERANTISTA.

Časopis Českých Esperantistů

vychází 10krát ročně (kromě srpna a září). | eliras monate (krom aŭgusto kaj septembro).

Redaktor: **Ed. Kühnl.**

Předplatné (ročně 3 K pro Rakousko, Fr. 3·75 pro cizinu), a vše týkající se časopisu, budiž zasláno pouze na adresu: „Časopis Českých Esperantistů", Praha II. (Poštovní známky všech států přijímají se v plné ceně.) Redakce vyhražuje si právo upraviti články pro tisk. Netištěné rukopisy se vrátí, byla-li přiložena známka; pracem původním dána přednost. Abonpago, akceptata por almenaŭ unu jaro (Fr. 3·75 = 1,50 Sm por fremdlando, 3 K por Aŭstrio), kaj ĉio, kio koncernas la gazeton, estu sendata nur laŭ la adreso: **„Časopis Českých Esperantistů" en Praha II. (Bohemujo - Aŭstrio).** (Poŝtmarkoj de ĉiuj ŝtatoj estas akceptataj plenvalore.) La redakcio rezervas por si la rajton korekti la manuskriptojn por la preso; la nepresitaj manuskriptoj estos redonitaj, se oni almetis poŝtan markon. Originalaj artikoloj estos ĉiam pretere akceptitaj.

Účet poštovní spořitelny 93.281.

*** ***

De la redakcio: Monda unuiĝo ne plu loko. Ĉu resendi? — Unua virina bohema grupo esperantista en Praha: Bonvolu sciigi al ni, ĉu restas Č. Č. E. Via organa. Respondon pri tio ni ankoraŭ ne ricevis.

S-o B. Miškovský en Český Brod (Bohemujo) deziras korespondadi per. il. k. kaj leteroj kun fremdlandanoj.

Nevyhnutelná pomůcka informační pro přednášky a kursy.

PROPAGAČNÍ LISTY,

podávající na čtyřech stranách nástin rozvoje myšlénky pomocného jazyka mezinárodního, stručný přehled gramatiky, hlavní data statistická, výtah z literatury a seznam českých spolků esperantských, byly vydány redakcí Časopisu Českých Esperantistů. Cena 15 ex. 20 hal.; 50 ex. 60 hal.; 100 ex. K. 1·20 (vyplaceně).

I. ROČNÍK Časopisu Českých Esperantistů

(1907) obsahuje zprávy o současném rozvoji Esperanta u nás i v cizině, články psané Esperantem (původní i přeložené), posudky bibliografické a t. d. **Cena úplného ročníku 3 K.** (Bez čísla druhého K 2·50.)

La plej bona legolibro por kursoj esperantaj.

Stanovy svazu

BOHEMA UNIO ESPERANTISTA

byly těchto dnů ministerstvem schváleny. Valnou hromadu zástupců českých spolků esperantských svolá výbor v nejbližší době do Prahy.

Od nového roku docházejí četné dotazy od nově se zakládajících kroužků esperantských, jimž výbor Unie ochotně veškeré informace podává. Pokud zapůjčení okružní výstavky se týče, již bohužel nemůže býti současně všem poslouženo, výbor upozorňuje, že přihlášky přijímá pokladník Unie p. Fr. Svačina, odb. učitel v Č. Budějovicích. (Adr. předsedy: Ing. Sitko, Brno, Rosické nádraží; jednatele: G. Ctibor, Praha-Karlín 476).

Ed. Kühnl: ÚPLNÁ METHODICKÁ CVIČEBNICE ESPERANTA PRO SAMOUKY A KURSY.

(Otisk se nedovoluje.)

(Pokračování.)

ÚLOHA II. Stupňování srovnávací jmen přídavných a příslovcí: komparativ a superlativ:

bona: dobrý, -á, -é:	**pli** bona: lepší:	**plej** bona: nejlepší:
bone: dobře;	pli bone: lépe:	plej bone: nejlépe;
	pli = (více),	**plej** = (nejvíce).

Slovo **než** (nad. nežli, případně pouhý 2. pád) se vyjadřuje ve druhém stupni spojkou **ol.** Pli blanka ol neĝo (Bělejší než sníh). Pli longa ol benko (Delší než lavice). Pli rapida ol vento (Rychlejší větru, než vítr). Pli bone saĝe silenti ol malsaĝe paroli (Lépe moudře mlčeti, nežli hloupě mluviti. Význam předpony mal- viz na konci tohoto cvičení). Ju pli maljuna, des pli griza (Čím starší, tím šedivější. **Ju - des,** čím - tím (ju značí příčinu, des značí výsledek).

Ve třetím stupni překládá se předložka *z* předložkou **el.**

Unu el la plej belaj knabinoj (Jedna z nejhezčích dívek).

Zeslabení vyjádří se předponou opaku mal-: malpli - méně, malplej - nejméně.

Malpli rapida ol ĉevalo - méně rychlý než kůň.

Malplej rapida el bestoj - nejméně rychlé ze zvířat.

Ju malpli sata, des malpli feliĉa (Čím méně sytý, tím méně šťastný).

Srovnej s větami: Pli malrapida ol ĉevalo - pomalejší než kůň.
Plej malrapida el bestoj - nejpomalejší ze zvířat.

Ju pli malsata, des pli malfeliĉa (Čím hladovější, tím nešťastnější).

Stupňování naprosté: bona - dobrý, **tre** bona - velmi (velice, značně) dobrý, **tro** bona — příliš (tuze, náramně) dobrý, předobrý. (Viz též příponu -eg ve cvičení IV.)

Zájmena osobní:

1. mi já	1. ni my
2. ci (vi) ty	2. vi vy
3. li on	3. ili oni, ony, ona.
ŝi ona	si se
ĝi (on, ona) ono	oni (něm. „man", franc. „on").

Upozornění: Koncovka všech **-i**!

V Esperantu vyhýbáme se tykání; místo zájmena ci užíváme i v čísle jednotném vi. (Prvnějšího užijeme při překladu prací literárních, nutno-li nevyhnutelně tykati).

Ve 3. os. čísla jedn. li vztahuje se k osobě pohlaví mužského, ŝi k osobě pohlaví ženského, ĝi k osobě, mluví-li se všeobecně (dítě, člověk, osoba, kdo . . .) zvířatům a i věcem (kámen, brouk, podkova, želva, šeptání, olovo, hodiny, dveře) bez ohledu na jich gramatický rod v češtině.

Oni zastupuje neurčitý podmět („man") a překládá se různými slovy: člověk, lidé, se, my.

Zájmena přivlastňovací (přisvojovací) odvozujeme ze zájmen osobních přiřazením přípony **-a**.

1. mia můj, má, mé (moje)	1. nia náš, naše
2. cia (via) tvůj, tvá, tvé	2. via váš
3. lia jeho	3. ilia jejich (též o věcech)
ŝia její	
ĝia jeho, její (o zvířatech, věcech a osobách všeobecně)	sia svůj, svá, své

Příklady: mia patro - můj otec, mia patrino - má matka, mia infano - mé dítě, mia horloĝo - mé hodinky, mia kapo - má hlava; cia (via) mano - tvá ruka; lia domo - jeho dům, lia okulo - jeho oko; ŝia patro - její otec, ŝia patrino - její matka, ŝia infano - její dítě, ŝia horloĝo - její hodinky; ĝia kapo - jeho (př. lva) hlava, její (př. opice, sochy) hlava, jeho (př. člověka, dítěte) hlava.

Nia patro - náš otec, via patro - váš otec, ilia patro - jejich otec; ilia kapo - jejich (př. lvů, opic, soch, lidí, dětí) hlava.

O užívání zvratného zájmena si, sia viz níže.

Časování sloves. Kdežto v češtině třeba pamatovati řadu různých koncovek pro jednotlivé osoby i čísla (-ám, -áš, -á, -áme, -áte, -ají: -ím, -íš, -í, -íme, -íte, -í; -u, -eš, -e, -eme, -ete, -ou a t. d.), netřeba toho v Esperantu, kde pro všechny osoby i pro obě čísla stačí stejný znak, charakteristický pro

čas přítomný, minulý a budoucí, neboť osobní náměstka (zájmeno), která stojí vždy u slovesa, stačí k bližšímu určení.

Zapamatujte dobře znaky času:

přítomného **-as**

minulého **-is**

budoucího **-os**

Časujeme tudíž v čase přítomném sloveso legi — čísti.

1. mi legas (já) čtu	1. ni legas (my) čteme
2. ci (vi) legas (ty) čteš	2. vi legas (vy) čtete
3. li, ŝi, ĝi (oni) legas (on, ona, ono) čte	3. ili legas (oni, ony, ona) čtou

Pomocné sloveso v Esperantu jest pouze jedno: **esti - být.** mi estas - (já) jsem, ci (vi) estas - jsi, li (ŝi, ĝi) estas - jest, ni estas - jsme, vi estas - jste, ili estas - jsou.

Jak vidno, nelze zájmena vynechati; tudíž děkuji: mi dankas (**ne** pouze: dankas!). Jen ve větách bezpodmětných a ve 2. os. způsobu rozkazovacího (viz níže) se zájmeno vypouští: prší - pluvas (ĝi pluvas), hřmí - tondras, sněží - neĝas a pod.

Přípony a předpony:

-in vyznačuje pohlaví ženské. Odpovídá našemu -ina ve jménech vlastních Krist*ina*, Karol*ina*, nebo -yně: žákyně, kolegyně, rekyně. Ze jmen osob a zvířat pohlaví mužského tvoříme důsledně slova nová: patro - otec, patrino - matka; sinjoro - pán, sinjorino - paní; fraŭlo - mládenec, fraŭlino - slečna, avino - babička, onklino - teta, filino - dcera, fratino - sestra, virino - žena, amikino - přítelkyně, edzino - manželka, reĝino - královna, vidvino - vdova, Bohemino - Češka, fianĉino - nevěsta, kuzino - sestřenice, mastrino - hospodyně, grafino - hraběnka, princino - princezna, nevino - vnučka, servistino - služka, kantistino - zpěvačka, ĝardenistino - zahradnice, lavistino - pradlena, vendistino - prodavačka, pentristino - malířka, komercistino - obchodnice, urb'an'in'o - měšťanka, laboristino - dělnice, kristanino - křesťanka, edukistino - vychovatelka, instruistino - učitelka, artistino - umělkyně, Eŭropanino - Evropanka; cervo - jelen, cervino - laň, hundino - fena, ĉevalino - kobyla, meleagrino - krůta, katino - kočka, kokino - slepice, bovino - kráva a t. d.

-ej vyznačuje dějiště (místo, stanoviště) činnosti (osoby, věci). Jest obdobné českému -iště, -árna, -írna a pod. ve slovech bojiště, mraveniště, čítárna, čekárna, tančírna, topírna (batalejo, formikejo, legejo, atendejo, dancejo, hejtejo); paŝtejo - pastviště, dormejo - ložnice, pruntejo - půjčovna, manĝejo - jídelna, kolombejo - holubník, gastejo - hostinec, bestejo - stáj, ĉevalejo - konírna, kokejo - kurník, juĝejo - soudní síň, loĝejo - obydlí, pafejo - střelnice, promenejo - promenáda, presejo - tiskárna, kafejo - kavárna, edukejo - vychovatelna, ludejo - hřiště, herna, oficejo - úřadovna, grenejo - sýpka, laborejo - pracovna, herbejo - louka, enirejo - vchod, elirejo - východ, trairejo - průchod, transirejo - přechod (en - v, el - z, tra - skrze, trans - přes).

-ad značí trvání (neb opětování) činnosti nebo děje. (Srov.: bašton*ád*a, blok*ád*a, promen*ád*a, kanon*ád*a). Pafi - střeliti. pafadi - stříleti; salti - skočiti, saltadi - skákati; ĵeti - hoditi, ĵetadi - házeti, tranĉi - krojiti. tranĉadi - krájeti; frapi - udeřiti, frapadi - tlouci, bíti, puŝi - strčiti. puŝadi - strkati.

Podstatná jmena slovesná rovněž tvoří se příponou -ad: sopiro - vzdech, sopirado - vzdychání; juĝo - soud, juĝado - souzení. pensado - myšlení, serĉado - hledání, irado - chození, legado - čtení, skribado - psaní, dancado - tančení. flegado - ošetřování, banado - koupání.

Rozdíl slov zakončených příponou -ado a koncovkou -o: prvá značí trvání činnosti, druhá výsledek; rusti - rezavěti, rust*ad*o - rezavění. rust*o* - rez; kolekti - sebrati, kolektado - sbírání, kolekto - sbírka; laŭdi - chváliti. laŭdado - chválení, laŭdo - chvála; kanti - zpívati. kantado - zpívání, kanto - zpěv.

Předpona **mal-** vyjadřuje přímý opak, protivu (z fr. heureux - šťastný, *mal*heur - neštěstí; *mal*versace - zpronevěra): bona - dobrý, malbona - špatný. zlý; granda - veliký, malgranda - malý; espero - naděje, malespero - zoufalství; amo - láska, malamo - nenávist; permesi - dovoliti. malpermesi - zakázati; ofte - často. malofte - zřídka; amiko - přítel. malamiko - nepřítel; supre - nahoře, malsupre - dole; dekstra - pravý, maldekstra - levý; profito - zisk. malprofito - ztráta; helpo - pomoc. malhelpo - překážka; plena - plný. malplena - prázdný; riĉa - bohatý. malriĉa - chudý; sata - sytý. malsata - hladový; nova - nový. malnova - starý; bela - hezký. malbela - ošklivý; malakra - tupý, malmulte - málo. malpura - špinavý, malvarma - studený. malmola - tvrdý. malfermi - otevříti. maldormi - bdíti. malglata - drsný. malrapida - pomalý, malkontenta - nespokojený. malfeliĉa - nešťastný. malagrabla - nepříjemý. malforta - slabý.

(Pozn. Česká předpona ne- ve slovech neveliký. nepěkný. neplný a pod. překládá se rovněž předponou ne- negranda, nebela, neplena, neboť neznačí ještě přímou protivu: *ne*vinný. *ne*poskvrněný. *ne*stoudný. ve smyslu bez viny. bez poskvrny. beze studu a pod. překládáme předložkou sen: senkulpa, senmakula. senhonta).

Cvičeni. Spojka **a** překládá se **kaj**. Stejně překládá se spojka **i**. odpovídá-li smyslem spojce *a*. Na př. otec a syn - otec i syn : patro kaj filo. Přeložte se slovníčkem (Klíč Esperanta). v němž potřebné základní významy naleznete. věty:

Ili lernas. Mi laboras diligente. Vi parolas facile kaj rapide. Hundo estas fidela besto. La ĉevalo estas forta. sed (ale) la leono estas pli forta. La rozo odoras agrable. Karolino estas mia plej maljuna fratino. Malsato estas la plej bona kuiristo. Urbano marŝas pli rapide ol vilaĝano. Plej bone ridas la lasta. Ju pli granda estas la rajto. des pli granda estas la devo. Ju pli forta estas la malamiko. des pli malfacila estas la venko. Vi estas tre fidela. La papero estas tre blanka. sed la neĝo estas pli blanka. Vi estas pli maljuna ol mi. Li estas knabo kaj ŝi estas knabino. Vi estas mia frato. Nun mi legas, vi legas kaj li legas. Ŝi skribas kaj ŝia frato kalkulas. Ili volas danci. Lia kolero daŭras longe. Juna infano skribas malbone. Via tranĉilo estas malakra. Nia domo estas granda; ĝia fundamento estas larĝa. Oni povas facile erari. Malgaja homo malmulte parolas.

ÚLOHA III. Skloňování. Všechna jména podstatná (bez ohledu na jich gramatický rod v češtině), přídavná, zájmena a číslovky sklonné (řadové, násobné, substantivní a zlomky) skloňují se dle stejného vzoru.

Jsou pouze dva pády v mluvnici Esperanta, první a čtvrtý. Ostatní pády (v němčině čtyři, v češtině sedm a pod.) tvoří se předložkami z pádu prvního.

Číslo množné tvoří se příponou **-j**.

Čtvrtý pád tvoří se příponou **-n** (v čísle jednotném i množném) přistavenou k pádu prvnímu.

Vzor:

Číslo jednotné:	Číslo množné:
1. — la rozo - růže	1. — la rozoj
2. de la rozo	2. de la rozoj
3. al la rozo	3. al la rozoj
4. — la rozo**n**	4. — la rozoj**n**
5. — — rozo!	5. — — rozoj!
6. (pri) la rozo	6. (pri) la rozoj
7. (kun) la rozo	7. (kun) la rozoj

Tímto způsobem skloňujeme všechna jména sklonná: stojí-li více sklonných jmen pohromadě, přibírají všechna znak pádu čtvrtého (n) a čísla množného (j).

Př.:

1. — via blanka rozo	-	vaše bílá růže
2. de via blanka rozo	-	vaší bílé růže
3. al via blanka rozo	-	vaší bílé růži
4. — via**n** blanka**n** rozo**n**	-	vaši bílou růži
5. — via blanka rozo!	-	vaše bílá růže!
6. pri via blanka rozo	-	o vaší bílé růži
7. kun via blanka rozo	-	s vaší bílou růží
1 — via*j* blanka*j* rozo*j*	-	vaše bílé růže
2. de viaj blankaj rozoj	-	vašich bílých růží
3. al viaj blankaj rozoj	-	vašim bílým růžím
4. — viaj**n** blankaj**n** rozoj**n**	-	vaše bílé růže
5. — viaj blankaj rozoj!	-	vaše bílé růže!
6. pri viaj blankaj rozoj	-	o vašich bílých růžích
7. kun viaj blankaj rozoj	-	s vašimi bílými růžemi

Vysvětlivky: Podmět vyjádřen jest vždy pádem prvním. Všechny předložky vyžadují rovněž pád první.

Druhý pád (de...) překládá se pouhým genitivem (stromu, stromů), genitivem s předložkou *od* (od stromu, od stromů), pouhým pádem sedmým (prsten vámi schovaný - ringo de vi kaŝita), jménem přivlastňovacím, stojí-li genitiv přímo za slovem, s nímž smyslem souvisí (labutí píseň - kanto de cigno, Čechovy básně - poemoj de Čech, sousedova zahrada - ĝardeno de najbaro). — Místo předložky de užívá se v gen. předložky **da** po výrazech značících množství, míru, váhu a pod.: glaso da vino -

sklenice vína (naproti tomu glaso de vino znamenalo by: sklenice od vína, vinná) unu litro da akvo - litr vody; amaso da homoj - zástup lidí, milionoj da muŝoj - miliony much, cent metroj da ŝnuro - sto metrů provazu, unu miligramo da veneno - jeden miligram jedu, multe da laŭdo - mnoho chvály, pli multe da akvo ol da vino - více vody než vína a t. d.

Třetí pád (al . . .) překládá se pouhým dativem (stromu, stromům) nebo dativem s předl. k, ke, ku (ke stromu, ke stromům). Mi donas al vi libron - dávám vám knihu. Mi iras al vi - jdu k vám.

Čtvrtý pád překládá se pouhým akkusativem: Mi vidas grandan domon - vidím veliký dům. Mi vidas grandajn domojn - vidím veliké domy.

Koncovka čtvrtého pádu **-n** vyjadřuje v Esperantu též

1. směr na otázku kam: sur la tablo*n* - na stůl (kdežto sur la tablo - na stole). La hundo kuras en **la** domon - pes běží do domu (la hundo kuras en la domo - pes běhá v domě). Mi veturas en Amerikon - jedu do Ameriky (mi veturas en Ameriko - jedu v Americe). Poněvadž koncovka -n sama již vyznačuje směr, mohlo by se říci pouze: mi veturas Amerikon (bez předložky en). Tohoto vynechávání předložky en se však zřídka užívá; předložku nelze vynechati, je-li v téže větě již předmět v pádě čtvrtém. Hoditi kámen do řeky: jeti la ŝtonon en la riveron (říci: jeti la ŝtonon la riveron - nebylo by tak jasno). Antaŭen! Returnen! Flanken! - Vpřed! Zpět! Stranou! Dekstren! Maldekstren! - V pravo! V levo!

2. datum, na otázku kolikátého: Praha, la 18-an (dekokan) marton. V Praze, dne 18. března. La unuan tagon. Prvního dne (unua - první).

3. trvání činnosti, na otázku jak dlouho: labori tutan tagon - pracovati celý den; cent jarojn - (po) sto let; li dormas unu horon - spí jednu hodinu.

4. míru, váhu, cenu a pod., na otázky jak dlouhý, vysoký, hluboký, široký, jak těžký, drahý atd.: La gazeto kostas unu kronon, tri kronojn - časopis stojí jednu korunu, tři koruny. La ponto estas longa cent metrojn kaj la vojo unu kilometron - most jest dlouhý sto metrů a cesta jeden kilometr. Turo alta cent metrojn - věž vysoká sto metrů. Unu litro da akvo pezas unu kilogramon - litr vody váží kilogram.

Z řečeného vysvítá, že může následovati někdy i po předložce akkusativ; ten však nezávisí na předložce, nýbrž na jiných příčinách, na př. abychom vyjádřili směr. Třeba podotknouti, že některé předložky samy sebou vyjadřují pouze směr a nikoliv též místo: (k, ke, ku, z, ze) al, el. Po těch ovšem netřeba klásti

koncovku směru *-n*. Jdu k otci — mi iras al patro. Běžím z lesa - mi kuras el arbaro.

Ostatní odpovídají i na otázku kde, i na otázku kam: pod stolem, pod stůl, na stole, na stůl (ve městě, do města), nad řekou, nad řeku, před domem, před dům, za oponou, za oponu, mezi lidmi, mezi lidi — sub la tablo(n), sur la tablo(n), en la urbo(n), super la rivero(n), antaŭ la domo(n), post la kuteno(n), inter la homoj(n). O takových platí tudíž svrchu uvedené pravidlo (1.).

Pátý pád jest vždy bez členu.

Šestý pád překládá se z češtiny do Esperanta pádem prvním s náležitou předložkou: po obdržení - post ricevo, na ruce - sur la mano, v řece - en la rivero, o myšlénce - pri la ideo.

Sedmý pád překládá se z češtiny do Esperanta buď pouhým pádem prvním (Lev jest králem zvířat — leono estas reĝo de bestoj), nebo prvním pádem s náležitou předložkou (vidím očima a slyším ušima - mi vidas per okuloj kaj aŭdas per oreloj; mrtvý strachem - morta pro timo; krájeti nožem - tranĉi per tranĉilo; odporučený přítelem - rekomendita de amiko): příslovcem (letem - fluge). Předložky řídící v češtině sedmý pád překládají se do Esperanta náležitou předložkou s nominativem: mezi řádky - inter linioj, nad námi - super ni, pod zemí - sub tero, před městem - antaŭ urbo, s bratrem - kun frato, za zdí - post muro.

Předložka kun značí: společně s ... Předložka per značí: nástroj, jímž . . . (Mi parolas kun vi per telefono - mluvím s vámi telefonem).

Značí-li koncovka *-n* směr, jak bylo výše řečeno, utvoříme důsledně:

KIE - KDE. KIEN - KAM.

Předpony a přípony:

Předpona **dis-** odpovídá naší české předponě roz- ve smyslu odloučiti, rozděliti (srov.: disharmonie, disperse, dislokace, dissonance): dispeli - rozehnati, disbati - rozbíti, disligi - rozvázati, disvolvi - rozvinouti, disrompi - rozlomiti, disverŝi - rozlíti, diskuri - rozběhnouti, dissendi - rozeslati, distranĉi - rozkrojiti, disdoni - rozdati, disĵeti - rozházeti, dismordi - rozkousati, dispreni - rozebrati, disflugi - rozletěti se, dispaki - rozbaliti, dispremi - rozmačkati, dishaki - rozsekati, disvendi - rozprodati, dissemi - rozsévati, disfali - rozpadnouti se, disiri - rozejíti se, dismeti - rozložiti atd.

-ul karakterisuje osoby dle jich význačné vlastnosti (srov. lat. bib*ul*us - piják): trinkulo - piják, bonulo - dobrák, junulo - mladík, maljunulo - stařec, avarulo - lakomec, timulo - bázlivec, blindulo - slepec, sanktulo - světec, sanktulino - světice, riĉulo - boháč, malriĉulo - chuďas, mutulo - němý (subst.), surdulo - hluchý (subst.), liberulo - svobodník, fortulo - silák, saĝulo - mudřec, malsaĝulo - hlupák, krimulo - zločinec, frenezulo - šílenec, malvivulo - umrlec, malnoblulo - nešlechetník, no-

vulo - nováček, malsatulo - hladový (subst.), mizerulo - ubožák, almozulo - almužník, scienculo - vědec, milionulo - milionář, fierulo - hrdopýšek, volontulo - dobrovolník, hejmsidulo - peciválek, flatulo - lichotník, kriulo - křikloun, posteulo*) - nástupce, antaŭulo - předchůdce (poste - potom, antaŭ - před), samtempulo - vrstevník (sama - týž, táž, též).

Srovnej: blinda - slepý, blindula - slepecký; bona - dobrý, bonula - dobrácký; juna - mladý, junula - mladický.

Cvičení. Významy nové, jichž bylo užito ve výkladech mluvnických, napište do sešitů a naučte se jim nazpamět. Zaznamenávejte kořeny (přesný význam a formu najdete v klíči Esperanta) a připisujte k nim postupné další odvozené tvary.

La filoj amas la patron kaj la patrinon. La tuta ĝardeno apartenas al mia avo. Via frato skribas leteron al mi. La poŝtisto gardas la brutaron. En lernejo la instruisto instruas nin kaj ni lernas diligente. Post la nokto sekvas la tago. Ni promenadas dimanĉe ĝis tagmezo (poledne). Mi rapidas galope (klusem) al vi. La mizerulo petas almozon antaŭ la preĝejo. Mi volas trinki glason da lakto aŭ tason da ĉokolado. Bona*n* tago*n* (mi deziras al vi)! Feliĉa*n* nova*n* jaro*n* (mi deziras al vi)! En somero estas la tagoj pli longaj ol la noktoj. La vagonaro veturas en la stacidomon. Multe da (mnoho) homoj eliras el vagonoj kaj disiras en la stratojn de nia malgranda urbo. Multaj (mnozí) homoj imitas fremdajn modelojn. Nia blinda amiko iras (jde, eniras - vchází) kun la gvidisto en nian loĝejon; li serĉas per bastono la vojon. La parolado daŭras unu horon. Kie estas la urba teatro? Ĝi staras sur la ĉefa placo. Kien fluas la riveroj. La riveroj fluas en la maron. Kie vi abonas esperantajn gazetojn? Mi ricevas ilin el nia klubo. Kien vi iras? Mi iras en la legejon de nia klubo.

Píši vám dopis. Otec jest v zahradě. Jsem mladší než vy. Josef jest můj nejmladší bratr. Čím větší hlad, tím větší chuť (apetito). Jste nejstarší z mých přátel. On (ona) pracuje velmi pilně. Vaše matka jest velice laskava (afabla). Zdravím vás srdečně (koro - srdce). Posílám vám nejupřímnější (sincera) pozdrav. Jdeme do divadla. Dopisování Esperantem (v Esperantu) jest velmi zábavné (amuzo - zábava). S mnohými osobami (kun multaj personoj) a mnoha národy (multe da nacioj) dopisuji již esperantsky. Učím se mu (ĝin, 4. p.) jeden měsíc. Dobrá rada (konsili - raditi) jest drahá. Jablko (la pomo) nepadá (ne falas) daleko (proksime - blízko, -n) od stromu. Přicházíme (veni - přicházeti) od otce a jdeme pozdraviti vašeho děda. (Lidé) vypravějí (rakonti) o vás a o vašem úspěchu (sukceso). Jdete rychleji než my. Obchodnictvo našeho města zakládá (fondi) nový spolek. Kupujeme (aĉeti) laciné knihy. Kupujeme knihy lacino. Sud (barelo) od piva (biero) jest lehčí (peza - těžký), nežli sud piva. Kam jde její bratr? Jde do školy. Málokdy (ofte - často) prší pod stromy (-n). Pod stromy jest stín (ombro). Slepec nemůže mluviti o barvách (koloro). Celý rok cestuji světem (tra la mondo). Čeká jej žebrácká (-ul) hůl (bastono).

(Překlad esperantský přineseme v úl. 4. Cvičení, která nám budou zaslána k opravě, zašleme obratem pošty, byla-li přiložena známka na odpověď. Na dotazy týkající se mluvnice odpovíme přímo nebo v úlohách následujících.)

(Pokračování.)

---

*) ačkoliv *u* následuje po *e*, nepíše se ŭ (viz cv. 1.), poněvadž nestojí ve složce eu, ale patří k příponě *ul*. Vyslov: poste-ulo.

Cyrill Nebuška:

BOHEMA SCIENCULO.

Scienculo de grandega spirita forto, fiero de bohema klerularo, eminenta astronomo kaj fizikisto, kies meritoj por scienca progreso estas fame konataj al ĉiuj kulturaj nacioj, unu el plej veraj filoj de nia nacio. Karel Václav Zenger mortis la 22. de januaro 1908, pleniginte kiel eble plej brile la rolon de sia vivo kaj postlasinte ne sole al nia nacio, sed ankaŭ al tutmonda sciencularo sian rimarkindan sciencan heredajon.

K. V. Zenger naskiĝis la 17. de decembro 1830 en Chomutov (okcidenta Bohemujo). Lia patro estis militista kuracisto, prosedinta malmulte da havajo, tiel ke lia filo estis edukita en sufiĉe malriĉaj cirkonstancoj. Juna Zenger vizitadis gimnaziajn lernejojn en Německý Brod kaj en Praha, poste li dediĉis sian penadon al studado de leĝoscienco, fininte ĝin ankaŭ kun bonega sukceso. Samtempe li aŭskultis ankaŭ paroladojn pri slava filologio, ĉar por lingvoj li havis rimarkindan talenton. Krom tio li okupis sin, sed private, per studado de naturscienoj ĝenerale, kaj tiu ĉi intereso kaŭzis, ke Zenger ekstudis en filozofia fakultato natursciencon kaj fizikon; post nelonga tempo li estis nomita asistanto ĉe observatorio de prof. Böhm en Praha ĝis 1853, kiam li akceptis oficon ĉe piarista gimnazio en Bystřice (Hungara Slovakujo). Ricevinte en 1861 forpermeson, li studis ĉe fizika instituto en Wien, kie prof. Etingshausen fariĝis lia protektanto. Tie Zenger ankaŭ konstruis sian universalan reometron pli malfrue patentigitan de firmo Lenoir, tie li eltrovis novan, tre precizan metodon de kristalografiaj mezursistemoj per uzo de mikroskopo kaj efektivigis grandan serion de aliaj originalaj elpensajoj, publikigitaj de li ĉe akademioj de Wien, Paris kaj Bruxelles. Sed en tiu sama jaro li estis kiel ĉiu nehungara regnano ekzilita el Hungarujo; tial li komencis instrui fizikon kaj matematikon en reala lernejo de Schottenfeld ĝis 1862, kiam oni lin nomis profesoro ĉe politeknika instituto en Praha. Zenger estis la unua, kiu komencis legi siajn paroladojn boheme, kaj post divido de nia politekniko je partoj bohema kaj germana (1864) li restis ĉe la bohema, estinte elektita kelkafoje ĝia rektoro. En tiu tempo li estas eldoninta jam 31 verkojn pure sciencajn. Li eltrovis novan sistemon de simetriaj fulmoŝirmiloj (1872), kun kiuj li prezentiĝis en pariza akademio; post iaj duboj de Leverière estis eksperimentoj de Zenger denove ripetitaj de fama Ruhmkorff, kiu trovis liajn hipotezojn tute precizaj. De tiu tempo la reputacio de juna scienculo senĉese grandiĝadis. Li jam publikigis grandan serion da propraj eltrovoj: li estis vere la unua eltrovinto de nova teknika metodo por

prilaboro de ferfandajo, de tiel nomata Thomassa procedo (1855), li pruvis uzeblecon de teoremo du Dulong-Petit ankaŭ por karbono, kaj hipotezoj de materia unueco, ĝis hodiaŭ ne plene solvita, estis al li „pro domo sua“ jam antaŭ laboroj de Ramsay tute klaraj (Genezo de elementoj); eĉ en teknologio li brile sukcesis, eltrovinte ekzemple turbinan kartoĉon por kanonoj en 1859. Li amike interrilatis kun akademioj en Paris kaj Wien, kun Londona „Royal Society“ kaj akademio de Bruxelles, ĉar Zenger mem skribis siajn sciencajn verkojn en lingvoj: bohema, franca, angla, germana, itala, rusa, hispana kaj serba. Niaj frataj slavaj studantoj ĉe bohema politeknika lernejo en Praha bone memoras, ke li ekzamenis ilin en kia ajn slava lingvo.

En ĉiu fako de ekzaktaj natursciencoj Zenger atingis sukceson, eĉ matematikon ne esceptante. Sed astronomio kaj optiko interesis lin plej multe. Jen li eltrovis spektroskopan mezurmetodon de stel- kaj planed- vojoj, kiu estas nun nomata metodo de Piehering, poste kalkulon de korektoj por mikroskop- kaj teleskop-lensoj (sekve de tio li konatiĝis kun eminenta Tizean), metodon por torigo de subjektiveraroj dum observado de steloj, nuligon de kromata lensaberacio per uzo de organikajoj el aromatika serio, li laŭvice aplikis rektan spektroskopon en astronomio, li pruvis periodecon de kometoj, la interrilaton de planedvojo kaj sunturniĝado, li studis efikojn de fluor- kaj fosfad-ecaj materioj, li eltrovis novan metodon spektrometrikan, konstruis reometron (1862), universalan elektrometron (1868), novan spektroskopon uzeblan kun stel-teleskopo, li klarigis brilecon de bolidoj (meteorŝtonoj), li konatigis eblecon de fotografado dum nokto, uzadon de aplanataj lensoj kaj speguloj en fotografado de firmamento, li esploradis magnetajn protuberancojn, konstruis optometron kun kalkŝtona lenso, li uzis spektroskopan mezurmetodon por observo de steldistancoj (je unu milono de sekundo), li fotografis sunprotuberancojn ne uzante spektroskopon, li klarigas esencon kaj devenon de foenoj, traktas pri la uraganoj naturaj kaj magnetaj kun kiuj rilatas la nordpolusa lumo, precipe li esploras la tertremon kaj vulkanajn erupciojn, kies devenon li trovas en elektrodinamika efiko de suno je nia tero.

Pri siaj eltrovajoj Zenger publikigis pli multe ol 250 traktatojn en raportoj de diversaj sciencaj societoj; ĉe ni oni vidis tre ofte liajn artikolojn en raportoj de societo „Spolek architektů a inženýrů“. Liaj verkoj koncernis precipe fizikon, matematikon, ĥemion, fotografadon, praktikan astronomion, astrofizikon, geofizikon, klimatologion kaj meteorologion.

Zenger partoprenis preskaŭ ĉiam ĉe eksterlandaj kongresoj: oni vidas lin en prezidantaro de unuaj internaciaj elektristaj eks-

pozicioj en Paris, München, Glasgow kaj Wien. Li prezidis al internaciaj sciencaj kongresoj en Paris, Bruxelles, Roma kaj London. Jam en 1875 li estis nomita membro de „Královská česká společnost nauk" (Reĝa bohema scienca asocio) membro de „Royal astron. society" kaj de „British Association for the Advencement of Science", ricevinte diritajn honorojn pro eltrovo de sia nutoskopo (1869), kiu kaŭzis neordinaran admiron inter anglaj astronomoj. En 1899 li estis direktoro de internacia instituto por observado de suno en Monte Video; alilandaj societoj: „Société astron. de France", „Astronomical Society of the Pacific", „Sociedad scientifica Aut. Alzate", „Società degli spectroscopisti Italiani, Roma" kaj multaj aliaj proklamis nian scienculon sia honora membro. Bohema pli vasta publiko konatiĝis kun genia eminentulo nur okaze de jubilea ekspozicio en Praha, kiam Zenger kiel prezidanto de inĝeniera fako aranĝis ekspozicion de siaj personaj eltrovajoj kaj verkoj. En 1893 li ricevis pro sia merito en apliko de elektro por sciencaj kaj industriaj celoj plej honoran premion en Bordeaux, samtempe kun famaj elektroteknikistoj Edison kaj Tesla.

Sed nia eminenta astronomo okupis sin ankaŭ kun plej granda intereso per studado pri esenco kaj ecoj de suno. El siaj privataj monrimedoj li konstruigis observatorion kaj de 1875 li ĉiutage observis kaj fotografadis la sunon; rezultatoj de tiu ĉi esplorado estis publikigitaj en lia verko „Le système du monde électrodynamique" (Elektrodinamika monda sistemo). Lia nova hipotezo estas tre konata, oni ankaŭ scias la regulon de liaj diferencoj (laŭ li nomitaj), per kies uzo li pruvis ekzistadon de planedo inter tero kaj Eros; liaj kalkuloj estis poste plene firmigitaj en jaro 1901, kiam direktoro de amerika observatorio en Haward-College trovis lian planedon „Zengeria".

Karakteriza estas, ke nova teorio de Zenger klarigas eĉ elmontrojn neklarigeblajn laŭ teorio de Newton; ĝi tute korespondas kun tiu de Kant-Laplace koncerne mondan devenhipotezon. Kvankam lia traktato „Sur l' évolution siderale" kaŭzis al li multe da kontraŭuloj, tamen nova teorio garantias al Zenger mondan famecon kaj franca kaj amerika scienculаro juĝis nian astronomon la plej granda apud Newton, Koperník, Kepler, La Place k. t. p.

Mi ne povis en mallonga fragmenta nekrologio plene klarigi grandan signifon kaj influon de scienca kaj pédagogia agado de eminenta mortinto, sed ankaŭ el miaj malmultaj vortoj sekvas, ke nomo de Zenger tute meritas, ke ĝi brilu inter nomoj de ĉi tiuj gloraj scienculoj, fame konataj pro iliaj laboro kaj merito.

Fr. Svačina.

ESPERANTO VE ŠKOLÁCH.

Dnes již nelze pochybovati o tom, že Esperanto razí si vítězně cestu vpřed. Doklady o tom nemůžeme v tomto článku všechny uváděti, ale poukážeme toliko na potěšitelný zjev, že i kruhy paedagogické, uznávajíce nezměrný užitek z Esperanta, zavádějí je do škol všech kategorií. A to právě jest významné, neboť odtud vyjdou řady nových nadšených bojovníků, kterým se zajisté podaří dříve nebo později ztéci poslední zbytky hradeb — zaujatosti proti umělému jazyku vůbec. Zvláštní zmínky zasluhuje také, že právě národové, jichž řeč jest světovou, kteří tedy měli by nejméně příčin sáhnouti k pomocnému jazyku, jsou mezi prvními, kteří začínají zaváděti Esperanto do svých škol.

Vizme pokrokovou Francii! Poslanec Cornet podává parlamentu návrh zákona, podepsaný 70 poslanci, aby bylo Esperanto zavedeno ve všech školách kde vyučuje se moderním jazykům. Týž provází k audienci u ministra vojenství komisi, žádající o podporu návrhu, zavésti vyučování Esperanta na školách vojenských. Pokroky Esperanta ve vojště francouzském, kde se mu dnes skutečně vyučuje a kde založeny již i četné vojenské spolky, našly ohlasu i na vojenských školách amerických.

Zajímavou jest zpráva o hnutí esperantském na školách v departementu Nord, kterou přednesl v sekci francouzských učitelů na kongresu v Cambridge M. Durieux, řiditel školy Montesquieu v Lille:

R. 1906 - 7 odborný časopis Nord Pédagogique et sténographique (Sever pedagogický a stenografický), hojně rozšířený mezi učitelstvem v Lille a okolí, uveřejňoval propagační články a kursy Esperanta.

Od prázdnin počínaje, v měsíčních schůzích řiditelů a řiditelek škol snažil se M. Minet školní inspektor, vzbuzovati zájem o Esperanto mezi svým učitelstvem. Ukázal na užitek z mezinárodního jazyka a okamžitý prospěch z Esperanta zejména pro žáky, kteří se hodlají věnovati obchodu. Konstatoval, že večerního kursu „Francouzského svazu mládeže“ súčastňují se 42 mladí úředníci, aby osvojili si Esperanto, jemuž se ještě ve školách neučili.

Kolem Velikonoc, po návštěvě de Beaufronta, předsedy „Francouzského spolku pro šíření Esperanta“, stalo se hnutí intensivnějším. Inspektor uvádí, že hned od počátku školního roku bude vyučováno Esperantu ve vyšších třídách obec. dívčích i chlapeckých škol jeho okresu a ve dvou školách v městě Lille se svolením řiditele vyučování v tomto departementu a za příspění peněžitou podporou města.

Aby pak učitelé i učitelky byli náležitě připraveni pro vyučování Esperantu, zejména též pokud se týče výslovnosti a přízvuku, konal pro ně M. Durieux, řiditel školy Montesquieu, zvláštní kurs. Byl pořádán každý čtvrtek od 11. ledna do 11. července ve velké síni fysikálního ústavu filosofické fakulty. Ačkoliv byly určeny pouze pro učitelstvo „vyšších“ kursů, súčastnili se jich 82 posluchači, mezi nimiž tedy i mnozí učitelé a učitelky, kteří Esperantu nevyučují, ale kteří se mu chtěli přece naučiti.

Může se tedy říci, že vyučování Esperanta bylo zavedeno na školách nejdříve v okresu Lillském, a že o způsobilé síly jest náležitě postaráno.

Jest jisto, že tento příklad bude následován i v ostatních městech departementu. Esperanto zajisté vnikne brzy i do venkovských škol, neboť to, co následuje, opravňuje nás tak tvrditi.

Důležitým jest pro šíření Esperanta na školách departementu Nord, že ponejprv děje se zmínka o Esperantu v úředních zprávách, vydávaných vždy na konci školního roku. Všichni učitelé a učitelky odpověděli k těmto otázkám: „Umí pomocný učitel nebo učitelka esperantsky? Umí skutečný učitel nebo učitelka, správce školy nebo řídící učitelka esperantsky? Zda zamýšlí učiti Esperantu na své škole?“

Příznivý výsledek jest nepochybný. Učitelstvo poznává nyní, jakou důležitost připisují mezinárodní řeči jeho představení a jaké stanovisko k ní zaujímají. Zajisté brzy i rodičové seznají, že jest Esperanto věcí užitečnou a ozdravující, otvírají-li se mu školy; užitečnou, jelikož stane se brzy Esperanto vydatným prostředkem v boji o život a ozdravující, poněvadž prostředkuje bratrství.

Namítne se někdy, že vyučování Esperantu není úřední osnovou nařízeno. Odpovídáme, že vyučování stenografii také není úředně přikázáno, ale přece se jí na mnohých obecních školách vyučuje. Již po 19 let existuje „Société Française d'Enseignement par la sténographie“, jejímž úkolem jest popularisovati těsnopis. Nic nepřekáží, aby nemohla se ustaviti podobně „Société Française d'Enseignement par l'Esperanto“. Esperanto jest opravdu jako latina velice prospěšným pomocníkem při učení se jazyku francouzskému.

Osnova také nepředvídala, že budou zhotoveny psací stroje. Zdaž můžeme viniti ty, kteří zavedli psaní na stroji do škol?

Pozorujme několik prospěchů z Esperanta!

Zavedení Esperanta do škol zpříjemňuje některé úlohy a činí je cennějšími. Vyhledávání správného významu v překladech nutí žáky, aby každou větu lépe prostudovali, promyslili každou frázi, každý výrok, srovnávali synonyma, brousili, pilovali. Práce taková jest jaksi gymnastickým cvičením, které dosud u počátečního vyučování chybělo. A co říci o syntaxi obou jazyků? Jedna jest tak jednoduchá a logická, že dává komplikacím druhé řeči jakýsi nezapomenutelný relief.

Zda třeba ještě doložiti, že učení se Esperantu připravuje vlastně důkladnější studium jazyků národních? Není-li pravda, že návyk, viděti a slyšeti stále totéž, působí, že je vlastně více nevidíme a neslyšíme? Zda není pravda, že zjev ten v našich školách jest příčinou, alespoň částečně, nevšímavosti žáků? Pozornosti ubývá; zvědavost, přemýšlení a úvaha ztrácí svou vzpruhu. Leč oslovte žáky slovy ne vždy slyšenými, vytkněte na tabuli nebo ve svých přednáškách známé s neznámým, srovnávejte francouzštinu s Esperantem, učte jednomu jazyku pomocí druhého, seznáte, že nastane ve škole nový život, nový, čilejší ruch, ucho bude zvědavo, oči široce se rozevrou, hlavy vztýčí, zájem zrodí radost a to, co ještě před chvílí po paměti toliko, abych tak řekl, klouzalo, v paměť se trvale vštěpuje.

Učitel, který vyučuje Esperantu, jest asi v témž postavení, jako jeho žáci, které učí jazyku francouzskému. Tím stává se praktičtějším, poněvadž zná dobře těsto, které hněte. „Snížiti se

v duši dětskou," praví Montaigne, „jest nejnesnadnější práce. kterou znám. a jest výsledkem veliké duše."

Již v r. 1903 radil učitelstvu universitní rektor Boirac, aby se učilo Esperantu, maje na mysli založení „Correspondence Pédagogique Internationale." „Jako na hmotném poli uskutečnil telefon a bezdrátová telegrafie mnohé divy", píše Boirac, „tak spojí Esperanto na poli intellektuelním duše."

Co chtějí esperantští učitelé. roztroušení po celé zeměkouli? Zlepšiti vyučovací methody a přiblížiti se více ke společnému ideálu. Co pro to již učinili? Padesát osm jich na esp. kongresu v Cambridge dalo podnět ku založení a vydávání orgánu „Internacia Revuo Pedagogia". Očekávajíce uskutečnění svého projektu, těží z Esperanta. korespondují a přátelí se. ač jsou různých národností. Podobný radostný požitek jsem zažil již mnohokráte.

Šťastnější nežli učitelé — mládež esperantská — má svůj časopis „Juna Esperantisto" již plných 5 let. Četní z nich mají své dopisovatele v cizích zemích. Moji žáci nalezli si své přátele v Anglii. Rusku, Rakousku, Americe a j. Zjednali si tímto způsobem mnohem více praktických vědomostí o jich zemích než ve škole. „Učíme se Esperantu", píší také žákům ne-esperantistům. „proste svého pana učitele, by i vás Esperantu učil . . .!"

Ku projevu rektora pana Boiraca přidávám též svůj ze své učitelské zkušenosti. Chcete věděti nyní smýšlení mých žáků? Jsem jist (píše francouzský kollega), že by zajisté zajímalo ministra vyučování, neboť. co jest vhodným pro výchovu dětí, zajisté zasluhuje pozornosti lidí. kteří vychování řídí. Zde jest ono prosté. upřímné doznání: „Esperanto! Jak jest zábavné!" — A vyučovati zábavně, zdaž to není ideálem?

Ti, kdož znají dítky a ne Esperanto, snad řeknou: „Vaši žáci tak řekli jen na počátku . . .!" Těm odpovídám následující historkou. Vyučoval jsem Esperantu každý čtvrtek. Řekl jsem svým žákům: budete si hráti na dvoře a o 11. hodině se vrátíte. Pracoval jsem ve své pracovně. Neuslyšev hluk, byl jsem upozorněn, že jedenáctá se přiblížila. Hoši vešli do třídy. Sedíce tiše na svých místech, očekávali učitele . . .! Tak tomu bylo po celý rok.

Ano! Děti milují Esperanto. které se jim stává po krátkém čase potřebou — zvykem. Ještě jinou příhodu. Inspektor jest v mé třídě. Zapomněl jsem docela na Zamenhofa a jeho jazyk. Byl jsem velice překvapen a do rozpaků uveden na počátku odpověďmi svých žáků (v Esperantu): „Jes, sinjoro! Ne, sinjoro! Dankon . . .!" Vida, že to velice zajímá našeho inspektora, rozkázal jsem esperantsky k vůli změně: „Fermu la librojn! (Zavřete knihy!) Atentu! (Pozor!) atd."

Vraťme se však nyní ku vlivuplným lidem, kteří ničeho neříkají a nekonají bez zralé úvahy. Poslyšme inspektora akademie, ředitele vyučování v departementu, mluvícího o řízení studií. Ve své zprávě o stavu vyučování na obecních školách v departementu Nord, předložené generální radě roku 1906, M. Prélat posuzuje ráz všeobecné organisace vyučování ve vyšších třídách obecných škol ve Francii. „Osnovy", pravil, „nejsou nedotknutelny: ukládají-li někde mnoho anebo jsou-li místy naopak neúplné, nedostatečné, nebudeme se rozpakovati změniti je dle potřeby žactva a kraje." A potom, cituje usudek jistého anglického vychovatele. píše: „Co

jest nejpodivuhodnější ve francouzském systému vyučovacím ve vyšším stupni obecného školství, to jest jeho duch."

Co jest dobrým na vyšším stupni škol, to jest také dobrým i na stupni nižším. Tedy vědění, které bylo shledáno prospěšným, muže býti i do těchto tříd zavedeno jako do oněch, dík iniciativě inspektora akademie, dík podnětu, schválenému inspektorem anebo správcem školy.

A pomocný jazyk mezinárodní odpovídá potřebě, užitku víc a více, ježto nejen obchodní, ale i ostatní styky stávají se častějšími a šíří se i přes hranice.

Z toho plyne:

1. Zavedení Esperanta do obec. škol jest oprávněno a odůvodněno pro užitek nejen hmotný, ale i morální. Dorozumění sbližuje duchy a mimo to prospívá Esperanto velice i vyučování jazyku francouzskému.

2. Co bylo vykonáno v Lillu a v departementu Nord, to se dá uskutečniti po celé Francii, aniž by bylo nutno odchýliti se od jednotneho principu národního vyučování, a aniž bylo třeba obtížiti učitelstvo novou namáhavou prací.

La klubo de instruistoj en Dresden.

Kiu havas la lernejon, tiu regos en la estonta tempo! Tial ni, Esperantistoj, atingos perfektan disvastigon de nia afero, kiam oni lernos kaj instruos la lingvon internacian en la lernejoj. Tion vidi estas deziro de ĉiuj fervoraj Esperantistoj, kvankam ili bone scias, ke tio ne estos atingebla en la plej proksimaj monatoj. Tial la Instruada Komitato de la Brita Esperantista Asocio proponis kunsidon de ĉiuj instruistoj (profesiaj kaj neprofesiaj) partoprenontaj la Kvaran Kongreson. Kuniĝo de niaj kolegoj estos utilega por nia komuna afero. Ni sciigas, ke en ĉiuj landoj niaj samprofesianoj konsentis tiun laŭdeblan proponon, kaj tuj sendis leterojn kaj poŝtkartojn, per kiuj ili sin anoncis. Niaj anglaj kolegoj prave opinias, ke germanaj instruistoj devas organizi la kunvenon, ĉar la kongreso havos lokon en Germanujo, kaj ili nin petis, ke ni entreprenu la klopodojn por la afero. Ni aprobas tiun ĉi proponon kaj estas pretaj fari la pluajn organizajn laborojn. Tion komunikante al ĉiuj kolegoj, kiuj intencas ĉeesti la kongreson, ni petas de nun sendi nomon, adreson, fakon de l' instruado k. t. p. al n i. Dankinde niaj anglaj kolegoj nin helpos plue. Ili sendis la ricevitajn anoncojn Dresdenon. Ni ilin dankas korege, precipe s-on Ch. Cowper, ilian prezidanton, en la nomo de nia komuna afero.

Kiel eble plej baldaŭ ni komunikos al la legantaro de tiu ĉi gazeto provizoran programon k. t. p. pri la kunsido.

Karl Schönherr, instruisto.
Lössnitzstrasse 22. II.

LEGENDOJ DE PRAHA.

(Laŭ J. Svátek rakontas Ing. Jan Hofmann.)

Domo de doktoro Faust. Sur placo Karlovo náměstí proksime apud Emauzy staras antikva angula domo, en kiu troviĝas nun instituto de surdmutuloj. De longa tempo oni rakontis pri tiu ĉi domo, ke ĝi estas domo de doktoro Faust, en kiu estis tiu ĉi

fama sorĉisto antaŭ multaj jarcentoj loĝinta kaj praktikinta sian sorĉadon, ĝis fine diablo venis por forporti lian animon. De tiu tempo vagis tie lia spirito, pro kiu kaŭzo neniu volis plu loĝi en la domo, kiu restadis dum tre longa tempo dezerta. Laŭdire, oni montradis en la plafono truon, tra kiu la diablo estis kun Faust forfluginta kaj kiun neniu povis remasonigi, ĉar, se ĝi estis dum tago masonigita, dum nokto enfaliĝis la rekonstruita parto. Nur en la fino de pasinta centjaro kuraĝis iu malriĉa studanto, nomata Mladota, loĝadi pro manko de alia rifuĝejo en domo de Faust kaj efektive li tie ekloĝis neniel estinte maltrankviligata de spirito de Faust. En la domo li trovis multe da libroj kaj sorĉiloj, kiujn la sorĉisto postlasis, kaj ĉi tiujn li montradis al siaj vizitantoj. En la enirejo staris apud la ŝtuparo figuro de virgulino, kiu surŝprucis per akvo ĉiun, kiu alproksimiĝis: aliloke staris knabo kun tamburo, kiu ekfrapis la tamburon laŭ signo de studanto: sur tablo en unu ĉambro staris granda ŝipo kun remistoj, kiu moviĝadis kaj turniĝadis sur la tablo: en alia ĉambro ekfrapis Mladota per bastono la plafonon kaj tuj malsupreniĝis de tie ŝtuparo, kiu refoje mem malaperis kiam Mladota ĝin supreniris; alie fine ĉiu, kiu ektuŝis la anson de pordo, ricevis senteblan skuon k. t. p. Jen la restaĵoj el tempoj de doktoro Faust: ĉar la studanto Mladota laŭ liaj libroj ellernis saman sorĉarton, li povis sen malhelpoj loĝi en lia domo; sed fine ankaŭ lin diablo forportis en inferon. Oni rakontas ankaŭ, ke kondukas subtera irejo el priskribita domo ĝis en estintan novurban magistratan domon, kaj ankoraŭ en pasinta jarcento estis videbla, laŭrakonte, en korto ĝia pordo — sed hodiaŭ oni trovas eĉ ne ian postsignon de tiu ĉi enirejo.

Rabeno Bezalel Lev. Dum regado de imperiestro Rudolfo II. alvenis en urbon Praha rabeno Bezalel Lev, fama pro sia sciado, kiun la hebreoj de Praha elektis ĉefa rabeno. Li loĝis en domo de Juda kvartalo*), sur kiu ĝis hodiaŭ troviĝas lia blazonŝildo: vinberaro kaj leono. Li rilatis intime kun ĉiuj scienculoj tiutempe loĝintaj ĉe reĝa kortego kaj mem astronomo Tycho de Brahe vizitadis ofte lian studejon por ke li povu interparoli kun li pri scienco. Unufoje proklamis imperiestro Rudolfo ordonon, per kiu ĉiuj izraelidoj estis ekzilitaj: tio, kompreneble, kaŭzis grandan plendon en la juda urbo. Sekve de tio decidis rabeno Bezalel Lev petegi la imperiestron, ke li revoku la ordonon. Sed la aŭdienco ne estis al li permesita kaj tial li atendis imperiestron ĝis kiam li promene veturos sur la ponto. Kiam imperiestro jam proksimiĝis, stariĝis la rabeno en mezon de la ponto, sed la homoj postulis, ke li foriru kaj ĵetis sur lin ŝtonojn kaj koton: sed apenaŭ tio

*) nun moderna, rekonstruita kvartalo. (Rim.)

ektuŝis la rabenon, ĉio ŝanĝiĝis je floroj. La rabeno ne moviĝis de sia loko kaj ĉevaloj de imperiestra kaleŝo mem, sen retenigo, haltiĝis antaŭ li. Nun, alpaŝinte, li prezentis sian peton al imperiestro. kiu, sciiĝinte pri sciado de la petanto, vizitis la saman nokton. akompanata de Tycho de Brahe, domon de rabeno, kies saĝecon li admiris. Por pruvi sian sciadon, elvorĉis Bezalel Lev sur muro de studejo bildon de reĝa kastelo Hradčany, ĉar li estis eltrovinta la malluman kameron (camera obscura), kaj per tio ĉi li gajnis favoron de la artoamanta reganto, kiu tuj la sekvantan tagon revokis sian ordonon kontraŭ judoj. Sur sian domon donis la rabeno enskulpti flanke de la vinberaro la boheman leonon je memoro, ke bohema reĝo lin estis en tiu ĉi domo vizitinta.

SVATOPLUK ČECH MORTIS.

Ŝajnas, kvazaŭ nova jaro 1908 alportus al nia nacio nur dolorajn sciigojn. Jam tri el niaj eminentuloj forlasis nin: Ili estas fama astronomo K. V. Zenger (vidu artikolon „Bohema scienculoj"), poste nia plej popola poeto Svatopluk Čech, mortinta la 23. de februaro kaj profesoro de geografio ĉe bohema universitato Dr. Jan Palacký, filo de mondfama historiografo Palacký. Post morto de eminentuloj oni ofte diras kaj skribas, ke tuta nacio funebras super tombo de siaj grandeguloj. En tiu ĉi okazo trapenetris la doloro animon de tuta bohema popolo. Mortis poeto, unu el plej grandaj, poeto de naciaj sentoj, la plej tipa Bohemo. Ni tie ĉi donos mallongan priskribon pri lia vivado kaj liaj plej karakterizaj verkoj. Svatopluk Čech vidis la lumon de l' tago unuafoje en Ostředek apud Benešov la 21. de februaro 1846. Jam en studentaj jaroj li tre multe ŝatis historion kaj verkojn de poetoj, kaj fariĝis rimarkinda per siaj unuaj poemoj „Husita na Baltu" (Husito apud balta maro), „Bouře" (Uragano) k. t. p. Laŭ intenco de siaj gepatroj li komencis studi leĝosciencon. Samtempe li fariĝis kunlaboranto de gazeto „Světozor", kie li verkadis multege da artikoloj pri diversaj temoj. En 1873 aperis lia longa poemo „Snové" (Songoj) kaj epopeo „Adamité", kies publikigo signifas „literaturan okazintajon". Forlasinte juristan okupadon, li kunredaktis de 1873 gazeton „Lumír" ĝis 1876, kiam li denove eniris en advokatan oficejon; fine en 1879 li fondis kun sia frato Vladimír kaj Dr. Servác Heller monatan gazeton „Květy", kie aperis pli multe da liaj verkoj „Ve stínu lípy" (En ombro de tilio), „Dagmar", „Zpěvník Jana Buriana" (Kantaro de Jan Burian), „Václav Živsa" k. t. p. Poste li eldonis aparte aŭ en kolektoj: legendon „Petrklíče" (Primoloj. 1883), Hanuman (1884), „Lešetínský kovář" (Forĝisto de Lešetín. 1884), epopeon „Slavia" (1884) k. a. En 1882 li publikigis

epopean poemon „Václav z Michalovic“ kaj en 1888 „Nové písně“ (Novaj kantoj). Pro lia poemo verkita je honoro de 200-jara datreveno de Calderon-naskiĝo, donis al li hispana akadamio oran medalon. Ankaŭ en beletristiko li montriĝis tre produktema. Li estas aŭtoro de multaj volumoj da rakontoj, versajoj kaj humorajoj: de romano „Kandidát nesmrtelnosti“, „Kresby z cest“ (Vojaĝaj pentrajoj), „Upomínky z Východu“ (Rememoroj el oriento) satiro „Ekskurso de sinjoro Brouček sur la lunon“ (1888), „Aventurplenaj vojaĝoj tra Bohemujo“ k. t. p. Estas tute neebla taksi per kelke da vortoj neordinaran genion de nia poeto, kies verkoj fariĝis jam dum lia vivo „klasikaj“. Lia politika kredo ĉiam vivos en liaj poemoj en kiuj li instigis sian nacion al persisteco en batalo por forprenitaj idealoj de ĉiu vera Bohemo, kie ankaŭ kun entuziasma protesto li kontraŭstaras al ĉia subpremado, malpraveco kaj perforto. Liaj majestaj „Písně otroka“ (Kantoj de sklavo) mem sufiĉas, por ke Svatopluk Čech estu nomita nia plej nacia kaj unu el plej gloraj poetoj.

Rosa.

PROPONOJ.

Ju pli multaj homoj traktas pri unu kaj la sama afero, des pli diversajn opinion kaj juĝon oni aŭdas pri ĝi. La saman procedon ni vidas jam inter nia bohema esperantistaro, kiu, ne estante ankoraŭ tiel nombroriĉa kiel tiu en Francujo aŭ Anglujo, tamen produktis jam mirinde grandan nombron da proponoj bonegaj, bonaj, iom bonaj, iomete bonaj, preskaŭ bonaj, nebonaj kaj fine — malbonaj. Tiuj lastaj ne estas plejparte malbonaj pro sia interna ideo, ne, la cirkonstancoj, kiuj malpermesas nun ilian alradikigon kaj kreskadon, ilin faras nematuraj — do, por nuna tempo antaŭtempaj kaj vanaj.

Ni legis kelke da demandoj pri tiu aŭ alia afero en formo de proponoj, nerekte aŭ kelkafoje rekte adresataj al ni kun atentigo, ke „graveco de nia propagando kaj sukceso de pluaj laboroj dependas de t u j a efektivigo de tia projekto“. Feliĉe la aŭtoroj ne ofendiĝas, kiam ni klarigas la kaŭzojn, k i a l ilia projekto, tiel interesa, kaj post kelkaj jaroj (aŭ pli frue eble) ĝustatempe uzebla, nun estas kaj restos deziro lulata en ilia memoro, atendanta sian ŝavonton. Ne seninterese estas kompari la stilon de leteroj, per kiuj oni rekomendas sian proponon, t. e. observi, ĝis kiu punkto, ĝis kiu grado volas la aŭtoroj mem subteni sian proponon, helpi ĝian efektivigon, k u n l a b o r i kaj havi a n k a ŭ la okazon esti kiel kunlaborantoj kritikotaj. Kun multe pli da fido je sukceso oni rigardas verkadon gvidatan (aŭ subtenatan) de ĝia inicia-

tinto*, ol laboron de personoj fremdaj al ideo super kiu ili klopodas. Neniu societo, neniu redakcio, neniu korporacio de Esperantistoj povus kontentigi ĉiujn proponantojn, p r e c i p e n e t i a m, kiam ili deziras, ke ilia ideo nepre kaj tuj efektiviĝu per laboro de nomitaj, sed, ke ili mem restos nenomitaj observantoj, neniel kunhelpantoj, sed tiun rajton ili rezervas certe, pli malfrue — kritikantoj. En tiaj okazoj kaj sub tiaj kondiĉoj neniu prenos sur sin la respondecon pri tio, ĉu la afero atingis tiun celon, pri kiu sonĝis — anonima iniciatinto. Kiam ideo estas bona, nun plenumebla, ĉiu helpos laŭpove aŭtoron, kiu sin konigas postulante kunlaborantojn kaj kiu almenaŭ per sia konsilo promesas subteni s i a n ideon, sed tiu, kiu sin detenas en antaŭo de ĉia eĉ la plej malgranda kunhelpo ne tiom pro manko da tempo kiom pro timo, ke lia nomo estus konigita, tiu ne gajnos sufiĉe da fidemuloj, kiuj zorgus pri ideo forlasita. E n t i a j o k a z o j oni ne nomus aŭtoron „modesta anonimulo“, sed oni simple dirus: li mem ne kredas eblan sukceson kaj kaŝas sin, restante kontrolema inspektoro.

De tiu, kiu deziras konigi per nia gazeto sian projekton aŭ proponon, ni atendas, ke li unue sin subskribos kaj due, ke li promesos subtenadi a l m e n a ŭ p e r k o n s i l o efektivigon de sia ideo. Kiam li ne submetiĝos je ĉi tiuj kondiĉoj, li ne koleru, ke ni mem-ne adoptas ĉiam lian opinion kaj ke lia (eble tre bona) ideo ne estas t u j aplikata. Konsideru ĉiu, kiu deziras esti aŭdata, ke ni, bohemaj Esperantistoj, ne estas milionuloj, kaj ke ĝis nun Esperanto bezonas pli multe nin, propagandistojn, ol n i bezonas Esperanton.

Esperanto — slava lingvo. En la pasinta jaro 1907 traflugis la boheman gazetaron nelonga raporto, ke iu profesoro moravia**) okupiĝas per la ideo krei helpan lingvon interslavan, kiu, el slavlingvaj elementoj konstruita, prezentus al la slava nacio simplan kaj facilan rimedon por interkompreno.

Jen la slava Esperanto por la Slavoj!

Estas certe nedisputeble, ke, se tiu ĉi ideo efektiviĝus, ĝi alportus al la slava mondo tiujn nesupozitajn profitojn, kiujn al la t u t a mondo promesas Esperanto. Sed ĉu kaj kiam la dirita ideo trovos sian Zamenhofon, kaj eĉ se ĝi trovos lin, ĉu ĝi ne farus la aferon nur pli komplikita, lasante la Slavojn plue devigataj alpreni flanke de tiu ĉi lingvo ankoraŭ lingvon tutmondan?

Mi do opinias, ke estus pli simple kaj utile uzi por tiu celo Esperanton kaj tiel per unu fojo solvi ambaŭ problemojn. Pri tio, ĉu ĝi taŭgas ludi ĉi tiun rolon, nenia dubo ekzistas: cui licet plus, licet utique et minus (kiu povas pli, povas certe ankaŭ malpli).

---

*) i n i c i a t i — dáti podnět, popud, začíti (srov. z lat.: iniciativa - popud, iniciálka - ozdobné začáteční písmeno).

**) Prof. Ignác Hošek en Kroměříž: Grammatik der neuslavischen Sprache 1907. Prezo 2 K (rim. de red.).

Kiom helpus Esperanto la idean unuiĝon kaj fratiĝon de slavaj popoloj!

Estas dolĉe por la homo sonĝi pri ne malproksima esperreble tempo, kiam ĉiuj kleraj diversnacianoj interrilatos laŭbezone per Esperanto, fratoj sin sentante. Sed nekompareble pli dolĉe por la Slavo estus vidi iun tagon, kiel ĉiuj slavaj nacioj, ĝis kiom komprenebl̂e naciaj lingvoj ne sufiĉas al ili — en paco per unu lingvo, nenium ofendanta, interrilatas ĉu societe aŭ science, ĉu komerce aŭ industrie, ne uzante por tiu ĉi celo lingvon plej fremdan. Mi vidas ekzemple Slavon de proksima estonteco: Li legas. En manoj li tenas ian revuon, ĉiuslavan revuon enhavantan originalajn artikolojn de diversnaciaj plej eminentaj aŭtoroj slavaj, verkitajn kun apuda, laŭvorta, preciza traduko esperanta, farita de verkinta mem. Tian artikolon legas en originalo nacianoj, en kies lingvo ĝi estas skribita, la ceteraj Slavoj laŭeble ankaŭ en originala, se ne, en esperanta traduko, kaj la *tuta* fremdlando pro graveco de l' revuo devigata etendi je ĝi la manojn instruiĝas pri la slava vivado per *unu* traduko.

Kiel facile kaj simple oni povus informadi la tutmondan publikon pri persekutado de Slovakoj, Poloj k. t. p., kiel sukcesus ĉiuslavaj kongresoj!

Sed superflue estus priskribi ĉiujn profitojn liverotajn al ni, Slavoj de Esperanto.

Kion do fari? Propagandi inter Slavoj Esperanton. Ĉu ni tion ne faras? Demandos ĉiuj slavaj propagandistoj. Mi respondas Jes, amikoj, dankon kaj honoron pro tio al Vi!

Sed ni duobligu nian fervoron, kaj propagandadu ankoraŭ pli intense kaj celkonscie antaŭ ĉio sekvante la devizon: *Esperanto por la Slavoj!*

Alproksimiĝu do unue ni, Esperantistoj-Slavoj ĉu izolitaj ĉu en societoj grupiĝintaj, interligante fratajn rilatojn, kaj kreu ni grandan tutslavmondan ligon por propagandi Esperanton precipe inter tiuj slavaj nacioj, kiuj rilate Esperanton dormas dormon de justuloj!

Ni fondu ĉiuslavan gazeton naci-esperantan!

Ni kongresadu ĉiujare! Jam nunjare ni povus kunveni okaze de nia IVa kongreso por pli disvolvi la demandon kaj pridiskuti rimedojn, kiel plej sukcese propagandi, kiel pri slavaj aferoj-suferoj fremdlandon efike informadi, kaj nelastavice kiel kunfratiĝadi kaj fortikigi niajn, nun ankoraŭ nesufiĉajn rilatojn.

Kaj la lasta celo? Idea unuiĝo de ĉiuj Slavoj. (Mi certe ne bezonas aparte akcentigi kaj ripetadi, ke oni pensas nur idean, ne politikan unuiĝon.) Sed se iu el Vi, fratoj, trovos tiun ĉi ideon — cetere ne novan — tro fantazia, forjetu sekve ankaŭ esperantismon, la noblan Zamenhofan idealon, kiu havas ja la saman celon, aplikatan de mi nur al slavaj rilatoj.

Vivu Esperanto — slava ligilo.*)

P—ka.

---

*) En kelkaj gazetoj esperantaj aperis avizo, ke komencos eliradi nova gazeto „Slava Revuo". Post personaj informoj ni sciigas, ke la projekto de tiu ĉi revuo restos por nuna tempo ne ankoraŭ efektivigita.

Similan proponon ni ricevis jam je fino de pasinta jaro de s-o Dr. Szczepan Mikołajski (Lwów, ul. Śniadeckich 6), kiu diras en sia letero interalie: „En estonta jaro estos malfermita en Praha ekspozicio, kiu esperebla altiros multajn gastojn el slavnaciaj landoj. Tiu ĉi okazo ŝajnas al mi prospera por arangi kunvenon de Esperantistoj slavaj kaj trakti pri la demando. Mi ne dubas, ke ĉiuj kluboj esperantistaj slavlandaj elsendos delegitojn kaj ke pruviĝos, kiel facile povas interkompreniĝi, Bohemoj, Poloj, Kroatoj, Slovenoj, Serboj, Rutenoj, Slovakoj kaj Rusoj per Esperanto." Li proponas plue eldonadon de slava revuo, kiu konigadus samtempe la slavajn naciojn en fremdlando.

Al tiuj ĉi proponoj ni aldonas, ke ŝajnas al ni rekomendinda kunvoki slavan kongreson d u m n u n a j a r o, ĉar, versimile, pli malfrue ne estos la tutmonda kongreso tiel proksima al slavaj landoj kiel nun (1909 Hispanujo?) Ĉu Praha taŭgus por tiu rolo pli bone, ni ne povas diri, sed ni opinias, ke ne ĉiuj slavnaciaj kongresontoj veturos el Dresden viziti nian jubilean ekspozicion en Praha, kie cetere estas jam pli multe ol 20 aliaj grandaj kongresoj por tiu tempo anoncitaj.

Specialan eldonejon kaj librejon esperantan proponas s-o J. L. Bruin en Haag (Kepplerstraat 170) en Holando. La entrepreno, estante komuna al tutmonda esperantistaro, celus eldonadon de m a l k a r a j verkoj esperantaj kaj estus direktata de komitato elektota inter ĉiuj interesuloj. Bezona kapitalo estus kolektita per eldono de akcioj po 25 kaj 100 hol. fl. Mono de akciuloj ĉiam profitigus al ili 5% el sumo nun pagita. Laŭ proksimumaj kalkuloj unu duono de profito estus uzita por la propagando de Esperanto, alia duono por kovri elspezojn. Sidejo de tuta entrepreno estus Haag. Pli detalajn informojn sendos suprenomita sinjoro.

Neŭtrala teritorio Moresnet inter Germanujo, Belgujo kaj Holando, kun urbo Altenberg estas rekomendata de prof. Gustave Roy (Collège de Saint-Girons, Ariège, France) kiel neŭtrala ŝtato esperantista, amikejo de ĉiuj trapasantaj vojaĝantoj kaj sidejo de internacia komerco. La ŝtato mezuranta ses kv. kilometrojn kuŝas proksime de urboj Aachen, Liège kaj Verviers, najbare de ĉefaj linioj eŭropaj, kaj havas 3500 diversnaciajn loĝantojn. Interesa franca broŝuro pri tiu ĉi projekto eliris antaŭ nelonge kaj estas ricevebla ĉe aŭtoro por 60 ctm. afr. Projet réalisable en six mois d' un État espérantiste indépendent.

Organizado de internaciaj vojaĝoj. Profesoro Houssais (Bourges, Cher, France) faras jenan tre interesan proponon: Esperantistoj, kiuj dezirus viziti niajn tutmondajn kongresojn, ofte ne povas pro malproksimeco aŭ pro netaŭga libertempo entrepreni tiun ĉi vojaĝon. Al tiuj li proponas formi post interkonsento kun Esperantistoj najbaraj malgrandajn grupojn, kiuj, kondukataj de unu aŭ du enlanduloj, vizitus f r e m d a j n samideanojn. Ili povus ĝui tiel ankaŭ la plezuron uzi en praktika vivo Esperanton parolatan; niaj postkongresaj ekskursoj montris jam al ni, kiel bela kaj gaja estas la opa vojaĝado de diversnaciaj Esperantistoj. S-o Houssais plezure donas al ĉiu pli detalajn klarigojn.

KRONIKA.

Ve všech zemích, v každém téměř městě jest již Esperanto známo. Zprávy o jeho propagaci v cizině, přinášené v národních časopisech esperantských, omezují se v prve řadě na vyčítání pořádaných přednášek, zahájených kursů, výstav a pod. Byla-li před několika lety přednáška o Esperantu navštívena stem posluchačů, zaznamenaly všechny naše listy tento fakt jako významnou událost; dnes není zvláštností účast několika set posluchačů nebo návštěvníků kursu. Žádný náš časopis nemůže vyhraditi dostatek místa všem zprávám o těchto potěšitelných novinkách; tím méně možno uspokojiti čtenáře, který hledal by v některém národním časopise p o d r o b n ě j š í zprávy o hnutí v zemi jiné. Koho zajímá věděti přesně, kdy a v kterých městech, na příklad v Anglii, pořádány byly přednášky o Esperantu, které anglické listy přinesly významné články a pod., toho uspokojí pouze tamější časopis národní — The British Esperantist, nebo ochotný dopisovatel, s nímž byl navázal přátelské styky.

Aby pak tato kronika sama nestala se jednotvárnou, uznáváme za vhodno rozšířiti její obsah výtahy ze zajímavějších článků ostatních 50 dnes vydávaných časopisů esperantských, pokud články ty svým obsahem mohou naše čtenáře zajímati a hlavně — pokud místo dovolí.

Pro přehlednost podáváme seznam našich časopisů, o nějž, mimochodem řečeno, byli jsme v poslední době několikráte požádáni (abychom ušetřili místa, budeme v příštích číslech užívati zkratek uvedených v závorkách). F r a n c i e: Lingvo Internacia (L. I.), La Revuo (La R.), Tra la Mondo (T. l. M.), Espero Pacifista (E. Pacif.), Espero Katolika (E. Katol.), Internacia Socia Revuo (I. Soc. R.), Laboro (Lab.), Esperanta Ligilo (E. L.), Juna Esperantisto (Ju. E.), Unuiĝo de l' Bibliofiloj (U. B.), L' Espérantiste (L' E.), Paris-Esperanto (Pa. E.), L' Etoile Espérantiste (L' E. E.), Tra Parizo (Tra P.); A n g l i e: The British Esperantist (The B. E.), La Esperanta Instruisto (La E. I.); N ě m e c k o: Germana Esperantisto (G. E.), Eho Esperantista (E. E.), Saksa Esperantisto (Sa. E.), Germana Esperanto-Gazeto (G. E. G.); A m e r i k a: The American Esperanto Journal (The A. E. J.), L' Amerika Esperantisto (L' A. E.), Verda Stelo (V. S.), Antaŭen Esperantistoj (Ant. E.), Ĉilo Esperantista (Ĉi. E.), Brazila Revuo Esperantista (B. R. E.); Š v ý c a r y: Internacia Scienca Revuo (I. Sc. R.), Svisa Espero (Sv. E.), Flugila Stelo (Fl. S.), Esperanto Journal (E. J.), B u l h a r s k o: Bulgara Esperantisto (B. E.), Lumo (Lu.). R ů z n é: F i l i p i n a Esperantisto (Fi. E.), A m s t e r d a m a Pioniro (Ams. P.), Esperantisten (š v e d s k ý; En.), E s t l a n d a Esperantisto (Est. E.), F i n n a Esperantisto (Fin. E.), D a n a Esperantisto (D. E.), J a p a n a Esperantisto (Ja. E.), La Verda Standardo (m a ď a r s k ý; La V. S.), P o l a Esperantisto (P. E.), R u s l a n d a Esperantisto (R. E.), Stelo K a t a l u n a (St. K.), Tutmonda Espero (T. E.), Suno H i s p a n a (Su. H.), A f r i k a Esperantisto (Af. E.), Voĉo de Kuracistoj (V. de K.), R u-

mená Gazeto Esperantista (R. G. E.), Roma Esperantisto (R. E.), Časopis Českých Esperantistů (Č. Č. E.).

NĚMECKO. IV. kongres Esperantistů, od něhož dělí nás pouze doba pěti měsíců, poutá vždy více a více pozornosti ke klubu drážďanskému, který oznamuje nám svými oběžníky postup prací spojených s přípravami našeho sjezdu. Klub založený v Drážďanech 1. listopadu 1906 čítá již přes sto pracovníků, kteří činně pomáhají čtyřčlennému výboru, pořádají kursy (též otevřen byl kurs pro 25 strážníků, kterým přidělena úloha informování cizích návštěvníků v městě), sbírají materiál pro výstavku atd. Po sjezdu německých Esperantistů v Drážďanech dne 8. května min. roku byla výstavka literatury esp., pořádaná při oné příležitosti, darována státní bibliothece a stala se základem nového oddělení (yf), které dnes obsahuje sto svazků. — Do konce února přihlásilo se na 500 účastníků kongresu a ohlášeno přes 30 odborových schůzí. Dle zpráv výboru se dovídáme, že súčastní se kongresu též dr. Zamenhof. Hlavní hromadné schůze budou pouze dvě: zahajovací a závěrečná. V poslední době vyšla vkusná ill. esperantská brošura o letním sídle Esperantistů „Weisser Hirsch" nedaleko Drážďan: knížku lze dostati zdarma u předsedy přípravného výboru Dr. Schramma (Ständehaus) po zaslání jednoho mezinárodního kuponu (Coupon-Réponse International) 25 pf. Nálepky reklamní budou vydány v dubnu. (Konkursu súčastnilo se 140 prací žáků umělecko-průmyslové školy drážďanské.) Současně vyjde ročenka svazu německých Esperantistů (cena K 1·20) obsahující průvodce po Drážďanech. — Učitelská jednota drážďanská připravuje schůzi učitelstva. Esperantista grupo en Hanaŭ a. M. sestavuje okružní výstavku po vzoru výstavky českého svazu: Bohema Unio Esperantista.

KRONIKO NACIA. Ĉefa okazintajo, kiu promesas movigi kaj antaŭen puŝi la propagandon en niaj landoj estas la eldono de Ŝlosiloj kaj Tutoj bohemaj. Tuj post ilia apero ricevis la centra asocio „Unio" mendon je mil ekzempleroj kaj ĉiutage centoj estas dissendataj al novaj kaj novaj aĉetantoj. Ĉiu societo devas posedi provizon de ĉi tiuj propagandiloj! Neniu eliru el sia hejmo, ne havante la libretojn en la poŝo! — Esperantista Klubo en **Praha** baldaŭ finigos siajn du kursojn en kiuj instruas ĝia sekretario s-o Davídek. El du cent personoj, kiuj partoprenis la unuan lecionon, duono alvenadas regule. La klubo havis la 5-an februaron ĝeneralan kunvenon, kiu reelektis senŝanĝe la komitaton nomitan de la novembra eksterordinara kunveno. El raportoj de ĝiaj membroj ni ĉerpas: La klubo havis en lasta jaro 125 pagintajn membrojn kaj ĝiaj spezoj atingis preskaŭ mil kronojn; 980 leteroj estis dissenditaj. Por la biblioteko oni aĉetis dum lasta monato librojn: Konkordanco de ekzercaro (n-o 263). Naŭlingva etimologia leksikono de la lingvo Esperanto (264). Esperantista kantaro (265). Nova konsulo de klubo estas nomita en Sarajevo (s-o Jar. Schwarz, adjunkto de ŝtata fervojo). — En komerca akademio de Praha estis farita tre bona propagando por nia ideo per taŭge elektita

temo de angla konversacia parolado: s-o Boh. Davídek, frato de nia sekretario, vekis intereson inter siaj kunlernantoj per sia traktado pri Esperanto. — Rondeto studenta estas fondita de s-o K. Kuthan. En kristana societo de junuloj instruas s-o Ježek kaj f-ino Řandova en Praha kaj s-o Hoehmann en Plzeň. — Ankaŭ la esperantista Klubo en **Plzeň** havis du ĝeneralajn kunvenojn en tiu ĉi jaro: eksterordinaran (24-an januaron) kaj regulan la 21-an marton. En la unua, kiun partoprenis ankaŭ reprezentantoj de Unio kaj de klubo en Praha, oni akceptis proponon pri ŝanĝo de regularo kaj pri starigo de memstara klubo esperantista (ĝis tiu tempo ĝi estis filio de klubo en Praha). La nova regularo estis jam aprobita. Per klopodoj de la klubo estis malfermita la 19-an februaron kurso esperanta en la komerca akademio: instruas s-o St. Balik dufoje en la semajno; 28 lernantoj sekvas la kurson. — En **Hradec Králové** faris nia afero plej gravan progreson per parolado de s-o J. Procházka el Opatovice, aranĝita de komercista societo. Pli multe ol 300 personoj aplaŭdis la oratoron! El Svedujo, Francujo, Germanujo kaj Polujo venis salutaj leteroj. En tri kursoj, malfermitaj tuj post tiu ĉi sukcesega triumfo, instruas s-o J. Procházka (marde kaj vendrede) kaj s-o Rud. Faukner (merkrede kaj sabate). En la komerca akademio estos aranĝita baldaŭ esperanta ekspozicio. Multkopiata gazeto „Esperantisto" eliras en Hradec Králové de januaro (duonmonate). La 22-an februaron parolis pri „Esperanto kaj patriotismo" s-o J. Procházka en „Studenta Rondeto": sur tiu ĉi loko ni esprimas sinceran dankon al direktoro de instruista pedagogio sinjoro Josef Vojta, kiu bonvolis montri sian favoron al nia ideo per la permeso aranĝi la paroladon en ĉambro de la instituto. Esperanta oficejo fondita ĉe s-o K. Krupka altiras atenton de ĉiuj preterpasantoj. Gazeto „Ratibor" enhavas dufoje monate longajn artikolojn pri nia lingvo. La rondeto fariĝos baldaŭ grava centro esperanta. Klubo en najbara urbo **Kukleny** turnis al si atenton per bohema parolado de fama esploristo St. Vráz: Epizodoj el mia dudekjara vojaĝado tra la mondo. La 25-an januaron havis la klubo ĝeneralan kunvenon. En proksima urbeto **Praskačka** fondis societon s-o J. Jeřábek, kiu instruas en du kursoj. En la loka preĝejo oni kantis esperante la himnon de Dombrowski kaj „Patro nia". — En **Mladá Boleslav** progresas Esperanto danke kurson malfermitan la 24-an februaron en ĉambro de burĝa lernejo (instruas s-o J. Moucha). La rondeto estis fondita la 12-an januaron post vizito de kelkaj membroj de klubo el Praha. — Klubo „Maja Stelo" en Rokycany, fondita la 29-an oktobron 1907 kunvenadas regule en gastejo „u Lišků". Prezidanto s-o Emanuel Batěk, estis nomita honora membro de teatra societo Máj (kies filio estas la klubo) por la penadoj, kiujn li prenis sur sin, instruante al membroj la kanton kaj Esperanton. — Ĝenerala kunveno de Esperantista grupo en **Č. Budějovice** elektis jenan komitaton: prezid. s-o Fr. Svačina, membroj s-oj Jan Popela, Alois Houska, J. Dítě, Jos. Stejskal. Post la kunsido vizitita preskaŭ de ĉiuj membroj parolis prezidanto s-o Fr. Svačina pri Esperanto en lernejoj kaj pri la akcepto de Dr. Zamenhof en Cambridge. — En **Dvůr Králové** malfermis la 15-an novembron sekretariejo de komercista societo Č. O. B. kurson fonditan kaj kondukatan de s-o Frant. Zlatník, instruisto. Oni esperas, ke la rondeto baldaŭ fariĝos klubo, danke la klopodojn de la nomita societo. S-o Pavlišta, faka instruisto en **Mnichovo Hradiště** faris kelkajn paroladojn en sia urbo kaj en ĉirkaŭaĵo, per kiuj li sukcesis altiri

sufiĉe da intereso al Esperanto. — Kurso farata de s-o Holý, instruisto en **Ousobí**, es'os fermita je fino de marto. — En **Soběslav** apud Tábor laboras nova rondeto esperantista. Sekr. s-o R. Cikhart, instruisto en Radenín. — La klubo de bohemaj Esperantistoj en **Brno**, fondita de malgranda rondeto de laboristaj en la jaro 1901 — do unu el la plej malnovaj kluboj esperantistaj en meza Eŭropo — havis la 16-an de februaro ĝeneralan kunvenon en sia nova klubejo en restoracio „u Jonáků", kaj stariĝis nun sur tute novan fundamenton. Prezidanto estas elektita s-o A. Kroupa, revizoro, vicprezidanto s-o Ant. Tomášek, tajloro, sekretario s-o Jar. Sitko, ĉefkomisario, kasisto s-o J. Rössler, adjunkto, bibliotekisto s-o B. Fikeys, tekn oficisto. La klubo havas ĉiumarde vespere kunvenon en sia klubejo, kie oni de la 7-a ĝis 8-a devas paroli nur esperante; krom tio la klubo arangas duan kurson en la komerca lernejo de prof. Získal. — En **Prostějov** estis malfermita kurso de Esperanto en landa reala lernejo laŭ permeso de direktoro: 50 lernantoj sekvas la instruadon de prof. Rud. Fridrich, kiun elektis la klubo sia konsulo La urbestraro disponebligis ĉambron en la lernejo por kursoj publikaj. En kunveno de instruistoj parolis pri Esperanto s-o Fridrich (70 ĉeestantoj): nova kurso komenciĝos. Esperanta oficejo estas malfermita en Etablissement Sobol. La fremdaj korespondantoj, kiuj rilatas kun membroj de grupo en Prostějov, estas agrable surprizitaj per novaj esperantaj poŝtkartoj, eldonitaj kun kvar diversaj bildoj. — En **Vsetín** parolis pri Esperanto kaj ĝia signifo por bohema nacio s-o Krumphole. S-o K. Kozlovský, kiu sciigas al ni tiun ĉi interesan novajon, esperas, ke rondeto esperantista povos esti fondita, kvankam la paroladon ĉeestis nur 50 personoj. Aliaj grupoj kaj rondetoj, pri kies vigla laboro ni ne povas nun paroli pli detale, ekzistas kaj, estas fondataj en Tábor, Trutnov, Čouš, Minice, Kolín, Kladno, Chotče, Lomnice nad Popelkou, Veselí n. M., Vysoké Mýto, Hostomice, Německý Brod, Opava kaj Liberec (Reichenberg).

Poznámka: Ku zprávě o hnutí Esperanta v Králové Dvoře n. L. v posledním čísle našeho časopisu uveřejněné podotýkáme, že kurs (zahájený místním jednatelstvím Č. O. B.) vede p. Frant. Zlatník, učitel, nikoliv p. L. Petera, jak bylo omylem udáno. Pan L. Petera sděluje s námi, že vydá v nejbližší době propagační plakát, který bude obsahovati hlavně inserce obchodníků; menší část bude věnována Esperantu. Vzhledem k nepatrným poplatkům insertním (5 K za 7 × 10 cm.) bude zajisté možno rozšířiti plakát ve značném počtu. Bližší sdělí p. L. Pettera jor. ve Dvoře Král. — Kroužek Esperantistů v Praskačce u Hradce Králové podnikl na popud sl. Boži Dolanských, člena kroužku, dobrovolnou sbírku mezi členy a přáteli Esperanta ve prospěch „Matice českého domu ve Vítkovicích u Ostravy" a vybráno 140 K, které byly odeslány.

ČEFEČ: KLÍČ A UČEBNICE ESPERANTA PRO ČECHY.

O významu a důležitosti těchto propagačních brošurek bylo pojednáno podrobněji již ve 2. čísle loňského ročníku. Poukázali jsme na fakt, že jest nevyhnutelno, chceme-li zájem někoho k dobré

věci upoutati, dáti mu příležitost, aby sám prakticky se přesvědčil o pravdě našeho tvrzení. Kdykoliv se mluví o Esperantu, vždy naskytne se nám příležitost znovu a znovu přesvědčovati, že k osvojení si znalosti tohoto jazyka netřeba roku, leč týdnů, na nejvýše několika měsíců.

Klíče Esperanta, vydávané ve všech jazycích světa, přesvědčí o tom každého: dejte do ruky komukoliv tuto nepatrnou brošurku a vybídněte jej, aby dle obsaženého slovníku a mluvnice pokusil se přeložiti nějaký text esperantský. Dík jednoduchosti a snadnosti Esperanta, jakož i praktickému uspořádání vysvětlivek, může každý bez přípravy volně překládati. Jest řada způsobů, kterak možno s úspěchem klíčů a učebnic Čefečových*) v akci propagační užíti: při přednáškách o Esperantu, při písemných stycích s cizinou, při zakládání nových kroužku atd. Chceme-li si dopisovati s lidmi různých národností, jichž jazyka neznáme, buď za účelem obchodním nebo vědeckým, buď pro zábavu, můžeme tak lehce učiniti Esperantem: Napišme svůj dopis v Esperantu, vložme do něho klíč Esperanta vydaný v jazyce našeho dopisovatele a tento velice snadno dopis náš přeloží. Nepatrná váha (5 gr.) klíče ničeho na poštovném nemění. Klubům naskytá se příležitost upozorniti na Esperanto vypsáním ceny za nejlepší překlad esperantského článku uveřejněného v místním listě s poukázáním na klíč (jejž zašlou žadatelům zdarma nebo za příslušný obnos zaslaný ve známkách), v němž čtenáři všechny potřebné pokyny naleznou.

Vedle českého klíče vyšla současně česká **učebnice** (10hal.) obsahující kromě mluvnice a slovníku (o 1926 kmenech) překlad známe Andersenovy povídky „Malbela anasido" (Ošklivé káče) „Škaredé mladě" s vysvětlujícími poznámkami.

Jsme jisti, že vydáním těchto propagačních pomůcek bude značně ulehčena práce našich klubů pokud se týče informování o Esperantu použitím prostředků

nejlevnějších a plně vyhovujících.

H a v u i l i n, k o n i g u i l i n, d i s s e n d u i l i n. (*de Beaufront.*)

Redakce našeho časopisu zašle (po předchozím zapravení obnosu ve známkách 5- a 10hal. vyplaceně):

Klíče Esperanta:		Učebnice Esperanta:	
1 ex.	5 hal.	1 ex.	10 hal.
10 ex.	50 hal.	10 ex.	1 kor.
50 ex.	2 kor.	50 ex.	4 kor.

---

*) Čefeč: Herbert Fridrich Höveler — písmena H. F. H. vyslov C. F. C. — autor Klíčů Esperanta a zakladatel „Internacia Propagandejo Esperantista" v Londýně: dosud vydány 5haléřové klíče pro Angličany (E. - Key), Němce (E. - Schlüssel), Francouze (Clef E.), Vlachy (Chiave dell' E.), Švédy (Nyckel till E.), Španěly (Clave E.), Dány (Nögle till E.), Portugalce (Chave do E.), Maďary (E. Kulcs) a Čechy (Klíč E.) Brzy vyjde ruský a polský. Většina z nich vyšla i ve formátu 10hal. učebnice. Všechny jsou tištěny v Londýně.

BIBLIOGRAFIO.

En tiu ĉi jaro ni ricevis jenajn novajn gazetojn:

Rumena Esperantisto (monata), unua perioda publikajo en Rumenujo, eldonita de la Unua Rumena Societo Esperantista en Galatzo. (4 pĝ. 48 × 32.) Jare: 1·20 Sm (3 lei), unu numero 8 sd (20 bani).

La Unuiĝo de l' Bibliofiloj, dumonata internacia gazeto fondita de E. Philippe, Direktoro en Auby (Nord, Francujo) por faciligi al Esperantistoj, laŭ favoraj prezoj, la vendojn, aĉetojn, ŝanĝojn de libroj kaj gazetoj esperantaj aŭ ne, albumoj, kolektoj, ex-libris k. t. p. Numero prova, unua (januaro-februaro ampleksas 8 pĝ. 20 × 27). Jare 1 Sm (2·50 Fr., 2 S, 2 M).

Roma Esperantista, monata oficiala organo de Roma Esperantista Societo „Imperiosa Civitas". Direktoro kaj administranto: prof. Luigi Giambene, Roma 198, Babuino. (8 pĝ. 17 × 25.) Jare 3 Fr. (en eksterlando).

Germana Esperanto-Gazeto. Duonmonata. Magdeburg, Kaiser-Fridrichstr. 1. (12 pĝ. 22 × 28.) Jare 4 M.

Voĉo de Kuracistoj, senpaga monata aldono al duonmonata gazeto „Głos lekarzy". Redaktoro: dr. Stefan Mikołajski. Lwów, ul. Sniadeckich 6. (8 pĝ 20 × 28.)

Estlanda Esperantisto, oficiala monata organo de Revela Esperantista Grupo. Red. & adm.: J. A. Rahamägi. Revel, Weike Kalamaja uul. 7, k. 2. (8 pĝ. 18 × 23.) Jare: 1 rublo (ekster Rusujo: 1 Sm 10 Sd).

Ĉilo Esperantista, organo propaganda de la lingvo internacia Esperanto. Red. & adm. Prof. Ipolito K. Kontreras, Santiago-Chille Casilla 1989. (12 pĝ. 18 × 26.) Jare 2 Fr.

Novaj muzikajoj aperintaj en lastaj monatoj: Himno al Zamenhof, poemo kaj muziko de René Deshays (Paris, Hachette & Cie.: 1 Fr.). Vivu la Reĝ' al ni. God save the king. Angla nacia himno trad. de Dr. L. L. Zamenhof (Paris, Hachette & Cie.; 35 ctm.). Patronia, ĥoro por soprano, aldo, tenoro kaj baso. Teksto kaj kompono de Joh. Gothardo (154-a verko). Kantita la unuan fojon en Cambridge dum la katolika diservo (St. Radegonde, „Espero Katolika"; K 1·50). Nacia Meksika Himno. Himno Nacional Mexicano. Muziko de Jaime Nunó; vortoj de Francisco Gonzáles Bocanegra, esperantigitaj de Ramon Limones. (Mexico, Libreria Internacional, 1a de la Aduana Vieja 4. — Prezo?. Esperanto Marsch of Aug. Etlinger (Kjöbenhavn, Peder Friis, Musigforlag. Prezo?) Valso Esperantista (por fortepiano) de Dario Savedra (Berlin W., Hans Th. Hoffmann, Esperanto-Verlag; 1 M.). La Espero: L. Zamenhof: Esperanta Himno de Woldemar Zaks (28-a verko). Por unu alta kantvoĉo kun fortepiano (1 M). Por unu meza kantvoĉo kun fortepiano (1 M.). Por vira ĥoro part. (40 pf.). Aparta kantvoĉo 20 pf. (Leipzig, Königstr. 6. Karl Rothe). En Songo el Heine. Poezio trad de L. Zamenhof. Muziko de Josée Guivy. (Paris, Presa Esperantista Societo, 33 rue Lacépède: Fr. 1·60). La dumuloj el la Fontaine. Fablo trad. de Vaillant. Muziko de Josée Guivy. (Paris, Presa Esperantista Societo: Fr. 1·60). Esperanto. Valso de A. F. de Ménil (Paris, Hachette & Cie: 60 ctm.. La Kanto de l' Cigno. Traduko de S. Sviridov. Muziko de F. Ménil (Paris, Hachette & Cie.; 1 Fr.). La Vojo. Poemo de Dr. Zamenhof. Muziko de René Deshays. (Paris, Hachette & Cie.: 35 ctm.). La

Espero. Himno Esperantista. Poezio de L. L. Zamenhof. Muziko de F. de Ménil. Por kvarvoĉa miksita ĥoro harmoniigis E. Jelínek (Praskačka u Hr. Kr.; senpage ĉe s-o J. Jeřábek). Všechny jmenované hudebniny zaopatřil též výbor svazu „Bohema Unio Esperantista“, který je zapůjčí interesentům k nahlédnutí. (Adresa: Praha-Karlín 476.)

Centra Oficejo — Paris, 51. rue de Clichy: Baronino de Ménil: Morala edukado de la popola infano. La femme du monde et l' enfant du peuple. (23 pĝ. 16 × 24). Prezo 1 Fr. La duteksta libro estas ornamita per 12 bildoj kaj presita plej elegante. Kun multe da plezuro ni legas la belstilan traktajon pri la someraj kolonioj kaj gardejoj francaj, fonditaj laŭ principoj plej aprobindaj. Vizitintoj de la tria kongreso memoras tre bone la ravigan paroladon de s-ino baronino de Ménil, kiu gajnis tiom da laŭdo. La sama parolado okazis unuan fojon jam en Paris. — La Presse et les Congrès universels d' Esperanto. Kolekto de diverslandaj artikoloj pri la tri esperantaj kongresoj. (12 + 16 + 54 pĝ. 22 × 27.) Prezo Fr. 1·25 Grava por la historio, utila por la propagando kaj por la paroladoj estas tiu ĉi france kaj angle verkita revuo de gazetaj artikoloj aperintaj dum la kongreso. La redaktinto elektis sole gazetojn, kiuj enhavis ĝeneralajn artikolojn pri la kongresoj aŭ Esperanto mem, ĉar plidetalajn priskribojn ĉiu trovas en oficialaj raportoj. Estis ĉerpite el Le Figaro, Le Gaulois, La Liberté, Le Journal, L'Echo de Paris, La Dépêche coloniale, Journal des Debats, L' Humanité, Lyon Republicain, La République française, Le Courrier du Centre, Le Courier européen, Le Boulonnais, The Daily News, Daily Mail, The Daily Telegraph, The Times, The Daily Express, The Standard, The Observer, Daily Graphic, The Tribune, The Nation, Morning Post kaj el 80 Londonaj, Cambridge'aj kaj aliaj anglaj jurnaloj. (La kajero lasta, angla, estas ricevebla por 75 ctm). — Esperantista Dokumentaro: Tria Universala Kongreso de Esperanto en Cambridge, 12—17 de Aŭgusto 1907. (153 pĝ. 16 × 25.) Prezo Fr. 1·25. Detala oficiala protokolaro pri la agadaj kunsidoj, preparo de la kongreso, nomaro de kongresanoj, kunvenoj de specialistoj, diversaj festoj, akceptoj kaj ekskursoj. Ni esperas, ke estus senutile atentigi pri la granda signifo de tiu ĉi eldonajo, kiu cetere devas esti trovebla en biblioteko de ĉiu propagandisto kaj de ĉiu klubo esperantista.

Presa Esperantista Societo — Paris, 33, rue Lacépède:

Louis Bastien: Naŭlingva Etimologia Leksikono de la lingvo Esperanto. (249 pĝ. 11 × 18.) Prezo: 3 Fr. La grava verko enhavas la tutan Radikaron de la Universala Vortaro de dr. Zamenhof kun tradukoj: latina, franca, itala, hispana, portugala, germana, angla kaj rusa. Ĝia celo estas: montri la konstitucion de esperanta vortaro, pruvi ĝian internaciecon, helpi la memoron ĉe lernado de radikoj esperantaj kaj doni al instruistoj rimedon por kvietigi scivolemon de lernantoj demandantaj pri deveno de tiu aŭ alia esperanta termino. — Th. Cart: Dictionnaire français-Esperanto et Esperanto-français (kun Radikaro) précédé d' un résumé de la grammaire (24 + 704 pĝ. 9 × 15) Prezo broŝurita: 4 Fr., bindita Fr. 4·50. La vortaro, enhavante 30.000 vortojn, estas hodiaŭ la plej plena verko de sia speco; ĝi estas skizo por la „granda

vortaro" presata nun ankaŭ ĉe P. E. S. kaj aperanta po numeroj. De Grand Dictionnaire Français-Esperanto (20 × 26) eliris jam sep kajeroj (ĝis „bas"); ĝi povas esti abonita por 28 Fr. (aŭ 3-foje po 10 Fr.). Laŭ enhavo de la jam elirintaj 112 paĝoj oni povas juĝi pri la granda valoro de tiu ĉi verko redaktata de multaj kunlaborantoj. — Ranratbatalado. esp. trad. de E. Deligny. (14 pĝ. 11 × 18.) Prezo 40 etm. La amuza greka herokomika verko, skribita de posthomera poeto, bone estas tradukita kaj flue legebla, danke la facilan vortkunmetadon, kiu ludas gravan rolon en la „heroa" rakonto. — Th. Cart: L'Espéranto par la Fable. (9·5 × 14). Prezo 1 Fr. Arta kolekto da 12 poŝtkartoj sur kiuj estas presitaj kvar nelongaj fabloj: La korvo kaj la vulpo. La lupo kaj la ŝafido. La kverko kaj la kano. La muelisto, lia filo kaj la azeno. La frazoj estas akompanataj de franca traduko, klarigoj kaj demandoj. Bela bildeto ornamas ĉiun karton. — En Libraro Pacifisma eliris: No 4. Jarlibro de „Pacifisto". Dua jaro: 31-an de Aŭg. 1907. (48 pĝ. 13·5 × 18·5.) Prezo 50 etm. Modele ordigitaj estas en tiu ĉi libro ĉiuj raportoj koncerne la societon „Pacifisto", kiu havas jam 360 membrojn en 26 landoj. Interesa estas nomaro de 35 societoj pacifistaj, kiuj korespondas ankaŭ en Esperanto. — No 7.: Estonta Milito laŭ la Instruoj de Johano de Bloch. Trad. Royer, Schuck. Alesiano. (120 pĝ. 14 × 19.) Prezo Fr. 1·50. No 8.: Andrew Carnegie: Por Arbitracio. Trad. W. W. Padfield kaj H. Maresquelle. (48 pĝ. 14 × 19.) Prezo 50 etm.

Kolekto „Paco-Libereco" (Internacia Socia Revuo Paris III. Rue de Saintonge 45):

N-o 1. Nova Gvidlibreto por soldato en ĉiuj landoj. Trad. Fi-Blan-Go & Ludoviko. (31 pĝ. 11 × 17.) Prezo 10 etm. — N-o 2. Al la virinoj kaj letero pri la Milito en Hinlando. Trad. Fi-Blan-Go. (15 pĝ. 10 etm.) — N-o 3. Antipatriotismo. El Hervé trad. Fi-Blan-Go & Ludoviko. (32 pĝ. 15 etm.)

Hachette & Cie. — Paris, 79. bd. St.-Germain:

B. Prus - Dr. K. Bein (Kabe): Faraono. Volumoj unua kaj dua. Kolekto de la Revuo. (194 pĝ. 238 pĝ. 15 × 21.) Prezo 2 Fr. + 2 Fr. La traduko de fama pola verko meritas vere pli multe ol citon, kiun ni povas doni pri ĝi en nia kroniko bibliografia; por montri la klarecon de stilo, ĝian riĉecon kaj korektecon, estus bezone represi el tiu ĉi belega verko almenaŭ kelkajn paĝojn, kiuj, bedaŭrinde, ne trovas lokon ĉi tie. Cetere, ambaŭ libroj estas tiel malkaraj komparante ilian enhavon, ke certe ĉiu klubo kaj multaj privataj bibliotekoj baldaŭ ilin posedos mem. — Frederiko Pujula-Valjes: La Rompantoj (kvin monologoj originale verkitaj). Kolekto de la Revuo. (33 pĝ. 15 × 21.) Prezo 1 Fr. — Tristan Bernard-Gaston Moch: Angla Lingvo sen Profesoro. Unuakta Komedio (tradukita el franca lingvo). Kolekto de la Revuo. (44 pĝ. 15 × 21.) Prezo 1 Fr. La lerte tradukita komedio povas esti facile ludata en ĉiuj landoj kun sukceso, se oni sekvas la utilajn konsilojn kiujn la tradukinto aldonis al sia verko memorante, ke ne ĉie oni povus egale facile kompreni la anglan lingvon, uzitan en originalo. — Schiller - Dr. L. L. Zamenhof: La Rabistoj. Dramo en kvin aktoj. Verkaro de Dr. Zamenhof (144 pĝ. 15 × 21.) Prezo 2 Fr. — Alfred E. Wackrill: Konkordanco

de Ekzercaro de Dr. L. L. Zamenhof. Kolekto de la Revuo. (65 pĝ. 11 × 16·5). Prezo 1 Fr. Per eldono de Konkordanco ebligis s-o Wackrill al ĉiuj leganto; de nia netuŝebla fundamento de Esperanto retrovi la senpere uzitan vortan formon de tiu aŭ alia esprimo kaj kompreni tiel pli facile kaj pli bone la leĝon de ĝia uzado. Autoro prezentis per sia libro samtempe modelon al estontaj laborantoj en tiu ĉi fako: estus tre dezirinde, ke ni havu samajn konkordancojn por ĉiuj verkoj de Dr. Zamenhof. — Dr. J. C. O'Connor & D. P. Hugon: Praktikaj, komercaj leteroj (Lettres commerciales pratiques) en Esperanto. (46 + 46 pĝ. 11 × 17.) Prezo 30 ctm. Laŭ eldono angla-esperanta estas verkita franca-esperanta serio da precizaj, praktikaj tekstoj por modelaj komercaj leteroj: kolektinto de tiu ĉi materialo havis longan sperton en la korespondada fako de unu el plej gravaj firmoj en la mondo, kie li havis plej bonan okazon kolekti bezonan materialon por sia libro.

Espero Katolika — Saint Radegonde (Indre-et-Loire) France:

Katolika Preĝaro en kiu troviĝas ĉiuj dimanĉaj diservoj kaj la plimulto de la festoj de l' jaro. Latine kaj esperante. 1-a volumo. Aprobita de Lia Alta Moŝto Mons. Renou, ĉefepiskopo de Tours. (180 pĝ. 9·5 × 15.) Prezo Fr. 2·50. Apero de tiel detala verko estas grava por nia propagando kaj certe ĉiuj katolikaj pastroj ĝin plezure akceptos. Ĝi enhavas preĝojn matenajn, vesperajn, por konfeso, komuniiĝo kaj mesoj: vesprojn, benon de s. sakramento, antifonojn k. t. p. La dua volumo enhavos la diservojn de ĉiuj dimanĉoj kaj festoj. — Katolikaj kunvenoj dum la tria kongreso en Cambridge 1907. (15 pĝ. 14 × 22.) Prezo 25 ctm. Programo de festoj katolikaj okazintaj dum nia lasta kongreso: La diservoj. La papa beno kaj telegrafa respondo. Generala kunveno de katolikoj. Prediko de p-o Richardson. Prediko de p-o Frohns. — Pastro Jakobo Bianchini: Hebrea Kalendaro, kiun uzadis Izraelidoj dum la jarcento de Jesu-Kristo. (16 pĝ. 12·5 × 19.) Prezo 20 ctm. La broŝuro eliras en Moderna Biblioteko sub n-o 1-a de Bibliaj Studoj kaj konigas la kalendaran sistemon de antikvaj Hebreoj. J. Freneuze - Josée Guivy: Per Telefono. (8 pĝ. 11 × 17·5.) Prezo 15 ctm. Traduko de sprita kaj amuza sceneto, kiun oni certe vidos kun plezuro sur la programo de festo esperantista.

Librairie de l' Esperanto - Paris, 15. rue Montmartre:

G. Roy: Etat espérantiste indépendant: projet réalisable en six mois. (21 pĝ. 12 × 17.) Prezo 50 ctm. — Paul Bildhaud - trad. Ferd. Doré: Solo de Fluto. (11 pĝ. 12 × 17.) Prezo 60 ctm. Nelonga monologo ludita de tradukinto unuan fojon dum la kongreso en Boulogne sur Mer kun bona sukceso.

Diversaj: Episkopo de Ely - Rev. J. Cyprian Rust: Ordo de Diservo, laŭ la preĝlibro de la angla eklezio. London W. C. 13. Arundel Str. (30 pĝ. 12 × 18.) Prezo 70 h. — Ch. Dickens - W. Morrison: Bardell kontraŭ Pikwick, proceso eltirita el la romano „Pickwick Papers". London W. C. 13. Arundel Street. (21 pĝ. 12 × 10.) Prezo 70 hel. — Sydney Sprague - William W. Mann: La Historio de l' Bahaja movado. Universala Fido. London, 70. High Street Hampstead. (28 pĝ. 10 × 16.) Prezo 30 hel. — Higgie & Komp. (Rhotesay): Skotlanda pejzaĝo

Scottish scenery. Ilustrita angla-esperanta gvidlibro kun Kondukanto al belega Skotlando. (12 × 19.) Prezo 60 hel. — Esperantista Klubo de San Sebastián: Broŝureto-cirkulero pri fondo de Esperanta Agentejo. Ilustrita gvidlibro. (12 × 15.) — Prof. Couturat: Ĉu unu lingvo internacia aŭ tri? Respondo al prof. Diels. Esperanta traduko de artikolo publikigita en „Deutsche Revue". Berlin. Möller & Borel S. 42. (32 pg 11 — 17.) Prezo 20 pf. La scienca parolado de rektoro Diels en Berlina universitato (3. aŭg. 1906) ricevis bonan respondon: li proponis enkonduki instruadon de franca, angla kaj germana lingvoj en ĉiuj lernejoj de mondo kaj tiel solvi problemon jam solvitan de Zamenhof. (Vidu pĝ. 48. de nia unua jarkolekto). — F-ino Adria Tellini: Kristanaj preĝoj por blindulo j. Prezo 50 etm. Udine, San Rocco, Italujo. (18 pĝ.) Tiun ĉi verkon sekvos baldaŭ aliaj libretoj de rakontoj, fabeloj, humorajoj k. c., tiel ke niaj blindaj amikoj povos plezure mem legi ĉiam pli kaj pli multe da verkoj esperantaj. braille presitaj. — L. Couturat & L. Leau: Les Nouvelles langues internationales, suite a l'histoire de la langue universelle. Paris 5e rue Pierre-Nicole, 7. (pĝ. 110. 14 × 22.) Prezo Fr 2·50. Rimarkinda kolekto de novaj proponoj pri lingvo internacia: interesa por lingvistoj kaj precipe por Esperantistoj, kiuj povas konvinkiĝi pri supereco de Esperanto inter ĉiuj laboroj projektitaj kaj ne uzataj pro ilia negranda valoro praktika.

INFORMEJO. KONSULOJ. ADRESARO.

En gazeto „Pokrok" (Progreso) kaj en revuo „Naše Slovensko" (Nia Slovakujo) aperis serio da praktikaj konsiloj, kiel labori pli sukcese en intereso de subpremataj **hungarlandaj Slovakoj.** Invito, ke la legantoj diskutu pri la proponitaj projektoj, ne restis senresponda: nia konata samideano s-o N. P. Evstifèieff (Genève) sendis longan leteron esperante skribitan al redaktoro de suprenomita revuo, kiu publikigas nun ĝian boheman tradukon: Tre prave klarigas s-o Evstifèieff, ke la eldono de projektita broŝureto informanta estus sensukcesa, kiam ĝi aperus en du aŭ tri vivaj lingvoj; eĉ se ĝi estos senpage disdonata, ĝi ne trovus tiamaniere legantojn, ĉar, kiel konate, multaj firmoj uzas tiun ĉi rimedon por kutimaj komercaj reklamoj. La broŝuro ne devas servi kiel reklamilo, sed kiel rimedo por altiri atenton de tuta civilizita mondo al kruelaj rezultatoj de nacia ŝtata ŝovinismo en Hungarlando, per kiu suferas inter nemagiaraj nacioj precipe Slovakoj — niaj slavaj kunfratoj, loĝantaj en nord-okcidenta Hungarlando. La sola rimedo, kiu povos garantii al senpage ricevebla broŝuro sukceson celatan, estas eldono esperanta. Redakcio de „N. S." plene pravigas argumentojn de s-o Evstifèieff kaj decidiĝis apliki Esperanton por la nomita celo, preferante ĝin pro ĝia internacieco pli multe ol iun ajn el tiel nomataj tutmondaj lingvoj. La redaktadon de nomita broŝuro prizorgos bohema **konsulejo** de Esperantista Klubo en **Praha**, kiu petas, ke ĉiuj el niaj samideanoj povantaj kunhelpi en tradukado de bohema originalo (verkita de red. Reis), sendu tuj sian adreson al s-o Arch. C. C. Nebuška en Praha II. Jenštejnská 4. La broŝuro ne superos amplekson de unu nia numero (16 pĝ 13 × 21). Ju pli multaj kunhelpontoj aliĝos, des pli zorgeme oni povos elverki la libreton.

Esperantista Klubo en Praha nomis sian kvaran **konsulon:** S-on Jaromir Schwarz (adjunkto de bosnia-herceg. ŝtata fervojo) en Sarajevo.

Nova bohema **oficejo esperanta** estas starigita en Hradec Králové (Königgrätz) ĉe s-o K. Krupka, komercisto per ŝtofoj. Informoj pri komerco, turistiko kaj historio. (Batalejo dum milito pruso-aŭstria en jaro 1866).

En Prostějov estis fondita j **oficejo** (Etablissement Sobol) kaj **grupa konsulejo** (prof. Rud. Fridrich, Prostějov, Rejskova ul. 10.). La grupo eldonis serion da kvar kartoj kun bildoj kaj klarigaj tekstoj en Esperanto. Imitinda ekzemplo!

En České Budějovice estas nomita de la grupo s-o Fr. K. Svačina, instruisto (Jirovcova ul. 38) esperanta **konsulo**.

Korespondantoj. *25. S-o Dr. Briquet, *Armentières*, rue National 51. Francujo (Nord). La Grupo kolektas nomojn de ĉiulandoj Esperantistoj, kiuj sin okupas aŭ povas doni esperante sciigojn pri kulturado kaj ŝpinado de lino kaj kotono, komercado kaj teksado de toloj, transportaj elspezoj, limdepago, pagokapableco de klientoj k. t. p. — *26. S-o prof. R. Bernieau, *Eu*, 11. rue de l'Isle. Francujo (Seine Inf.). Serĉas korespondantojn por siaj lernantoj inter bohema studentaro. Tuj respondas. — *27. S-o S. Petrov. *S. Petersburg*, B. Samsonjevski 62. kv. 7. Rusujo. (interŝanĝas poŝtm. kaj dez. kor.). — *28. S-o Iv. Krestanof, sciencamanto. *Pirdop*. Bulgarujo (il k.: ĉiam tuj resp.) — *29. J. F. Havelka, akademiano. *Leipzig*. Wächterstr. 11. Germanujo. Dez. kor. pri arto per il. k. aŭ leteroj). — *30. S-o Josif Fadeeviĉ Asaturov. *Tiflis*. 2r Tumanovskaja ul. 38 Kaŭkazo. Rusujo. (dez. kor. kun ĉiulandaj samideanoj per il k. kaj leteroj). — *31. S-o F. Jammes. sekr. de Grupo Esp. en *Le Puy*, rue Lafayette (France) dez. il. k. por la ekspozicio. — *32. S-o T. Ounapuu, *Revel*, Luizentala str. 28. Rusujo (il. k. let.). — *33. S-o Alb. Humez, *Douai*, 13 b. rue Morel. Francujo Nord (p. k. kaj l.). — *34. S-o P. Pascual. *Barcelona*, 45. via Massague, Sabadell (il. k.). — *35. Esperanta Informejo por Junuloj en *Graz* (Aŭstrio), Landhausgasse 3 III. (Donas al junuloj informojn pri esp. movado, gazetaro, literaturo, interŝanĝo de p. k. kaj leteroj: kolektas adresojn por reciproka korespondado. Nomaro de fremdaj korespondantoj, monate eldonata, estas senpage sendata al membroj de la unuiĝo. Jare K 1·20. Petu detalajojn.) — *36. S-o Alfred Siebenschein, sekr. de akad. societo esper. en *Wien* IV. 2. Alleeg. 58. I. (dez. kor. kun bohemaj stud.) — *37. S-o Leo Jalava, *Abo* (Turku) Arseninkatu 14 b. *Finnlando* (dez. kor. pri io ajn).

Nia literatura konkurso. Tekston por la propaganda flugfolio sendis ankaŭ s-o Koberle Karel el Praha.

„**Głos Lekarzy**" (Voĉo de kuracistoj), dusemajna pola organo por aferoj profesiaj de la kuracistoj, por etiko kuracista kaj sociala medicino, eliranta en Lwów, malfermas prove, komencante de marto 1908, esperantan fakon por internacia korespondado de kuracistoj kaj invitas ĉiunaciajn kuracistojn al la partopreno. Ĉiuj korespondantoj ricevados senpage la represajon. Por reguligi nombron de la eldono, oni petas baldaŭan anoncon pri sia partopreno. Sin turni al: Dr. Stefan Mikołajski, Lwów, ul. Śniadeckich 6.

Al ĉiuj niaj abonintoj ni sendas kun tiu ĉi numero la malgrandan ŝlosilon de Esperanto kaj la cirkuleran leteron de Dr. Zamenhof.

ČTĚTE ČLÁNEK NA STRÁNCE 41.

PŘEDPLATNÉ NA ROK 1908: 3 KORUNY.

Eldonanto: Ed. Kühnl. — Presejo de K. Pitter, Praha.